

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST MUZEA STŘEDNÍHO
POOTAVÍ VE STRAKONICÍCH V 80. LETECH 20. STOLETÍ**

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Autor práce: Milena Suchá

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: III.

2020

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem na své bakalářské práci pracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s paragrafem 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejnění této bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Dále souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. března 2020

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Martinu Klapetkovi, Ph.D., za důležité rady a připomínky, které mne vedly k úspěšnému dokončení této práce. Dále děkuji ředitelce Muzea středního Pootaví ve Strakonici PhDr. Ivaně Říhové a všem zaměstnancům této instituce za zápůjčku materiálů a nejstarších dokladů o historii našeho muzea. Taktéž děkuji bývalému řediteli PhDr. Miroslavu Špeciánovi za zajímavý a výjimečný rozhovor, který mi věnoval.

OBSAH

ÚVOD	5
1 HISTORIE STRAKONICKÉHO MUZEA	8
1.1 POČÁTEK VZNIKU MUZEA	8
1.2 OTEVŘENÍ MUZEA.....	10
1.3 ROZPAD MUZEJNÍ SPOLEČNOSTI	10
1.4 NOVÉ MUZEUM	11
1.5 POD SPRÁVOU MUZEA.....	11
1.5.1 Areál husitského bojiště Sudoměř	12
1.5.2 Helfenburg.....	12
1.5.3 Strakonický hrad.....	13
1.5.4 Vodní mlýn v Hoslovicích.....	13
2 ROLE MUZEA V 80. LETECH	15
2.1 PROSTŘEDKY MUZEJNÍ PEDAGOGIKY	15
2.2 OVLIVNĚNÍ REŽIMEM.....	16
2.3 ŘEDITEL PHDr. MIROSLAV ŠPECIÁN	16
3 NABÍDKA MUZEA V 80. LETECH	19
3.1 ROK 1981–1983	19
3.2 ROK 1984–1986	24
3.3 ROK 1987–1990	28
4 NABÍDKA MUZEA DNES	32
ZÁVĚR	35
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	40
SEZNAM PŘÍLOH	41
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	43
ABSTRAKT	55
ABSTRACT	56

ÚVOD

Cílem mé práce je seznámení s kulturně výchovnou činností Muzea středního Pootaví v osmdesátých letech 20. století. Toto téma jsem si vybrala záměrně, jelikož k městu mám jako rodačka osobní vztah a právě osmdesátá léta minulého století byla mými dětskými roky. Celkově muzeum dokumentuje především historii města a regionu od prvního pravěkého osídlení, zdokumentovaná je i historie husitských válek, středověk. Podrobnější informace lze získat z období 18. a 19. století až po současnost. Aby byl cíl mé práce naplněn, pokusila jsem se o splnění dílčích cílů, jež jsou v práci rozděleny na několik částí. Každá část se zabývá konkrétním obdobím a navazuje na další.

První část práce je zaměřena na historii strakonického muzea od jeho vzniku až po současnost. Jedná se především o souvislosti navazující na myšlenku vzniku muzea. Důležitými prameny tohoto období jsou *Věštníky školské* a *dokumenty ze Státního okresního archivu*. Zdůrazněn je zde význam Národopisné výstavy konané v Praze. Shromažďování a uchovávání předmětů, jež dokumentují naši společnost, dnes slouží jako předávání kulturních hodnot dalším generacím. Jejich zpřístupňování je dokladem společnosti uvědomující si důležitost historických událostí a tradic dané oblasti či regionu. Domnívám se, že znát minulost, všimnout si přítomnosti a připravovat se na budoucnost by mělo být povinností každého z nás. V práci poukazuji na mnohdy nelehkou cestu, po které se zakladatelé muzea vydali.

Vzniku nového muzea bránily nevhodné podmínky. Kvůli vlhkosti se všechny sbírky musely přestěhovat z hradu pryč. Poté se hrad začal opravovat, aby se v roce 1936 mohlo muzeum vrátit v plné kráse zpět.

Kromě sbírek ve strakonickém hradu, jež tato instituce vlastnila, spadal v osmdesátých letech pod správu muzea hrad Helfenburk a areál husitského bojiště Sudoměř. O těchto zajímavých objektech se zmiňuji proto, že v rámci kulturně výchovné činnosti se zde konaly různé akce a zaměstnanci muzea se účastníkům snažili přiblížit doby minulé. Do programů byly zahrnuty školy i veřejnost. Tyto aktivity se vždy setkaly s velkým ohlasem.

V druhé části práce nastíním dobu, která velice úzce souvisela s tzv. totalitním režimem a družbou se Sovětským svazem. Právě ta byla tématem rozhovoru s bývalým ředitelem Muzea středního Pootaví ve Strakonících. V téměř dvouhodinovém povídání pan PhDr. Miroslav Špecián hovořil o dobách minulých a mnohdy mi osvětlil informace, které jsem vyhledala v archivních materiálech muzea. Strakonické muzeum bylo a je pokladnicí umění našich předků a jako takovou ji zaměstnanci muzea opečovávali. Zajistili přístup k hodnotám a současně se snažili o to, aby tyto hodnoty lidé užili pro svůj osobní rozvoj a pro své obohacení.

V další části práce se zabývám rolí muzea v osmdesátých letech minulého století. V těchto letech, kdy už se jeho činnost delší dobu opírala o legislativní normu, se stalo

cílem muzea zhodnotit volný čas prostřednictvím zajímavých výstav, expozic, přednášek. V tomto období bylo výchovné působení muzea zaměřeno převážně na ideologii komunismu. Tato doba byla hodně ovlivněna režimem a s ním souvisejícími vztahy mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik. Návštěvníci si i přesto mohli dle svého zájmu vybrat z pestré palety nabídek. Muzeum většina lidí navštěvuje proto, aby se dozvěděli víc o dřívějších dobách, představuje tedy možnost vědět či poznat. Výchovně-vzdělávací činnost vyplývá z toho, na co je muzeum zaměřené. Stálé expozice strakonického muzea jsou tyto: *Dudy a dudáctví v Čechách, Středověk, ČZ a. s. a 20. století, Pravěk Strakonicka a Počátky fezové výroby*.

Pomocí atraktivních exponátů a dobrých nápadů se pracovníci muzea snažili a snaží upoutat co největší spektrum návštěvníků. Muzejní pedagogika je forma pedagogiky volného času a její prostředky představují různé metody práce v rámci zhodnocování volného času. Tyto prostředky jsou důležitým zdrojem v rozvoji osobnosti člověka či jeho uplatnění a začlenění ve společnosti.

Ve třetí kapitole představím deset let kulturně výchovné činnosti strakonického muzea. Celé zmapované desetiletí vypovídá o podobnosti výstav, expozic, přednášek, besed. Každoročně se opakující výstavy k měsíci československo-sovětského přátelství vypovídají o svázání s totalitním režimem, komunismem. Většina výstav reagovala právě na politickou situaci. Muzeum se snažilo rozšiřovat veřejnosti znalosti z minulých dob nejenom formou přednášek. *Kronika muzea a archivní materiály Muzea středního Pootaví* se staly podrobnými a výživnými zdroji informací použitých v této části práce. S ohledem na zlomový rok v našich dějinách se nepotvrdil fakt, že by se poté začalo vše dělat jinak. Nastala v mnohém jiná doba, padl komunistický režim a politické zřízení státu se přeměnilo na pluralitní demokracii. Rok 1989 byl posledním, kdy se ve strakonickém muzeu vedla kronika, pak se většina dokumentů ztratila neznámo kam.

V poslední, čtvrté kapitole zhodnotím jaké edukační programy a jakou nabídku má instituce dnes. Čerpám zde z výročních zpráv za posledních pět let. Strakonické muzeum si uvědomuje důležitost přístupu k návštěvníkovi. V roce 2014 byla přijata edukační pracovnice, která má v provozu muzea své oprávněné místo. Protože neexistují jednotné edukační programy nebo strategie, které se týkají toho, jak se co má dělat, i ve Strakonících se pracuje s vlastním přístupem. Edukační činnost Muzea středního Pootaví zahrnuje animační programy, které fungují na principu tvořivých dílniček pro děti a objevování. Programy se zaměřují na přirozený dětský vývoj a jsou určeny zvláště pro předškolní děti. Velmi důležité v dnešní době je budování nové generace návštěvníků, probouzet zájem a navozovat proces učení.

V této bakalářské práci jsem věnovala pozornost muzejním programům v osmdesátých letech 20. století. Snažila jsem se poukázat na spojitost s tehdejšími režimem a na možnosti, které tato doba poskytovala. Tato práce mi dala příležitost poznat historii muzea ve Strakonících a seznámit se s kulturně výchovnou a výchovně vzdělávací

činností té doby. Důležitými zdroji tohoto období se stala ručně psaná *kronika muzea* a *archivní materiály*. Práce si klade za cíl zmapování prostředků muzejní pedagogiky a uplatnění edukačních programů v tehdejší nabídce muzea.

1 Historie strakonického muzea

Většina materiálů týkající se historie strakonického muzea čerpá z pamětní knihy muzejního spolku z let 1932-1947, jenž obsahuje i stručnou minulost počátků let strakonického muzea. Datum založení této instituce se však v této knize ani v jiných článcích nelze dočíst.¹ Dle nynější ředitelky Ivany Říhové patří místní muzeum již více než sto let ke kvalitnímu kulturnímu a společenskému životu ve městě.²

Dle příručky sepsané školním inspektorem Janem Dykem³ *Strakonice – Průvodce městem a okolím* vzniklo muzeum roku 1924. Je zde zmínka o tom, že strakonické muzeum je majitelem některých zajímavých předmětů. Knihovna obsahuje několik cenných starých knih. Památné jsou dřevěné sochy, ale i archeologická sbírka, jež si zasluhuje velké pozornosti. Byla uspořádána z výkopů nejvýznamnějšího jihočeského archeologa Bedřicha Dubského, ten probádal celé okolí a cenné věci, které objevil, věnoval právě muzeu.⁴ Bedřich Dubský vydal koncem roku 1921 svou první soustavnou archeologickou práci *Předhistorie Strakonicka*. Je to malý spis o jednačtyřiceti stránkách. Archeologický badatel však neměl ve městě Strakonice dostatečnou podporu, i když právě tato oblast byla jeho srdeční záležitostí.⁵ V žádných archivních materiálech se ale jinak neuvádí, kdy muzeum vzniklo, nebo se informace velmi rozcházejí.

1.1 Počátek vzniku muzea

Dle dostupných informací muzeum ve Strakoniciích vzniklo díky Národopisné výstavě konané v Praze. Jeho historie proto začíná právě v devadesátých letech 19. století. Myšlenka uspořádat československou výstavu se zrodila v roce 1891 v hlavách některých národopisných nadšenců. Expozice měla zobrazit skutečný život, měla být živým obrazem toho, čím náš národ byl a kam postupem času dospěl. Kromě cenných předmětů měly být vystaveny i plány, modely chalup, statků, rychet a dvorců, mlýnů, pil, hospodářských stavení, návsi i celých vesnic. Měl být veřejnosti ukázán nábytek, nářadí, ozdobné předměty, vyšívání, práva lidu apod.⁶ Na podzim roku 1891 byli osloveni Strakoničtí. Okresnímu úřadu města Strakonice byl doručen dopis začínající slovy: „Znáti minulost, všímati si přítomnosti a připravovati se na budoucnost důležitou a čestnou jest svobodného a uvědomělého občana povinností. Znáti, co nám předkové zanechali a dochovali to potomstvu, čeho nám skýtá přítomnost a přičiňovati se, by

¹ JIRSOVÁ, B. *Bakalářská práce, Počátky muzea ve Strakoniciích 1894-1899*, 2006, s. 12.

² *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 345.

³ Jan Dyk (1860 – 1926) byl okresním inspektorem, starostou města Strakonice a obnovitelem muzea, které po I. světové válce neslo jeho jméno – *Dykovo vlastivědné muzeum*. Byl uznávaným pedagogem a pracovníkem v oboru lidové výchovy. Působil i literárně.

⁴ DYK, J. *Strakonice. Průvodce městem a okolím*, s. 18-19.

⁵ CVRČEK, J., Z. *Strakonice. Město-lidé-osudy*, s. 346.

⁶ *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 345.

nejbližší budoucnost nezastihla nás nepřipravené ku zápasu kulturnímu – toť úlohou veškeré inteligence. Nejbližší každému je zajisté domov a také nejmilejší. Má tudíž každý především znáti svůj a ku povznesení jeho ze všech sil přispívati...“ Dopis byl ukončen prosbou o svolání veřejné schůze a ustanovení muzejní společnosti, která by shromažďovala materiály pro výstavu.⁷ Při sběru předmětů pro výše zmiňovanou expozici si organizátoři akce uvědomili, že by bylo dobře zřídit muzeum proto, aby se všechny nasbírané doklady týkající se lidské práce a dovedností neztratily. Lidé, kteří stáli u zrodu strakonického muzea, museli přemýšlet nad tím, kam ho umístit nebo v neposlední řadě, kde sehnat kapitál na výdaje spojené s jeho založením.⁸

Cesta k muzeu vedla přes muzejní spolek. Muzejní společnost ve Strakonících byla založena 29. června 1894.⁹ Činnost muzejního spolku zahrnovala založení muzea, sběr památek, získávání členů, kteří by byli ochotni na tuto instituci přispívat a tím ho zachovat. Hlavním cílem spolku bylo založit Městské muzeum ve Strakonících a stále ho rozmnožovat a rozšiřovat, zachraňovat cenné památky a tím přispívat ke vzdělávání občanů a mládeže.¹⁰

Po ustanovení strakonického odboru v červnu 1892 je možné se ve *Věštнику školském pro okresy Strakonický a Sušický* (viz obrázek č. 1) dočíst, že ústřední výbor odkoupí důležité a vhodné předměty pro výstavy. Ve zprávách ve *Věštniku* se též opakuje obava, aby se tyto exempláře neztratily. Ústřední výbor doufal, že dojde ke zřízení okresního muzea.¹¹ *Věštník školský* ve svých zprávách z listopadu 1893 informoval, že městská rada má zvolit dvanáct osob, které předloží návrhy týkající se zařízení městského a okresního muzea.¹² Městská rada tak učinila a na schůzi kuratorium řešilo, jak má instituce svoji činnost zahájit. Strakonický občan a člen pěveckého spolku Zvon Ladislav Kulhánek navrhl zřízení zvláštního muzejního spolku, kam by mohl kdokoliv přistoupit a od svých členů by vybíral příspěvky.¹³

Ve *Věštniku školském* pak v březnu 1894 vyšla zpráva: „*Museum ve Strakonících, jehož základem mají být sbírky okres. Odboru Strakonického pro nár. výst. českosl., právě se zakládá. Společnost musejní okresu Strakonického již předložila stanovy vypracované k úřednímu schválení, a bude pečovati o založení, rozšíření a opatření musea, jež bude majetkem Strakoníc.*“¹⁴ O roce 1894 bychom tedy mohli říct, že byl rokem založení muzea ve Strakonících, neboť ve *Věštniku* je zpráva o tom, že se tato instituce ve Strakonících právě zakládá.

⁷ Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života, s. 345.

⁸ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1981-1951, Pamětní kniha 1932-1947, kniha č. 1.

⁹ SOkA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1981-1951, Protokol ustavující valné schůze Musejní společnosti v Strakonících dne 29.6.1894, kniha č. 3.

¹⁰ SOkA Strakonice, Stanovy Musejní společnosti, inv. č. 30, sig. 1, karton 1.

¹¹ *Věštník školský* 1, 1892, str. 26.

¹² *Věštník školský* 2, 1893, str. 49.

¹³ JIRSOVÁ, B., *Bakalářská práce, Počátky muzea ve Strakonících 1894-1899*, 2006, s. 14.

¹⁴ *Věštník školský* 3, 1894, s. 11.

1.2 Otevření muzea

Díky dárcům bylo muzeum ve Strakonících otevřeno veřejnosti 13. června roku 1897, tím začalo svůj příjem zvyšovat ze vstupného. Otevření muzea bylo největším úspěchem strakonické muzejní společnosti.¹⁵ Byly vytvořeny a veřejnosti zpřístupněny tři oddělení: přírodovědecké, technologické a archeologické. Každá z těchto částí měla svého samostatného kustoda¹⁶ voleného na tři roky.¹⁷

Sbírký muzea ve Strakonících se shromažďovaly ve dvou místnostech domu strakonického občana Františka Jandy na Velkém náměstí (č. p. 148).¹⁸ Nájemné činilo 80 Kč ročně. Tyto místnosti byly najaty strakonickou obcí spolu s místnostmi v nové radnici, jež se měla v nastávajícím roce stavět.

1.3 Rozpad muzejní společnosti

Jelikož se muzea řadí mezi neziskové organizace, jsou závislá na přízni okolí. Jejich příjmy a finanční zázemí se odvíjely od počtu členů muzejního spolku, od jejich příspěvků, které představovaly pro muzeum jediný zdroj financí, vedle darů.¹⁹ Zakládající člen Muzejní společnosti ve Strakonících musel při vstupu složit nejméně 25 zlatých, přispívající člen platil 1 zlatý ročně.²⁰ Pracovníci strakonického muzea proto velmi usilovali o to, aby si lidé uvědomili, jak je důležité zachování památek pro další generace. Snažili se lidem různými způsoby přesvědčit o tom, že darování starožitností muzeu je správná věc.

Zájem o práci však začal po čase bohužel opadávat a v roce 1899 již byla situace natolik kritická, že byl podán návrh na zrušení muzejní společnosti. Důvodem tohoto záměru byl celkový nezájem a malý počet členů. Spolek poté ještě nějaký čas fungoval. Sbírký technologického oddělení byly umístěny v měšťanských školách a sloužily jako učební pomůcky. Na mimořádné valné hromadě pak byla společnost dne 8. 12. 1899 rozpuštěna. Zapisovatelka posledního protokolu K. Kartáková byla z této situace natolik rozladěná, že připojila slova: „*Kdo nechtí památky svých předků, nemůže očekávati úcty od svých potomků.*“²¹

V roce 1899, po postupném rozpadu společnosti, připadly sbírky městu. Část jich byla uchována v měšťanských školách při průmyslové škole dívčí a část na obecním

¹⁵ SOKA Strakonice, Muzejní spolek Strakonice 1881-1951, Novinový výstřižek z časopisu Stráž na Šumavě s názvem „Muzejní společnost ve Strakonících“, kniha č. 3.

¹⁶ Kustod je správce muzejní sbírky.

¹⁷ *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 347.

¹⁸ Věštník školský 3, 1894, str. 44.

¹⁹ JIRSOVÁ, B. *Bakalářská práce, Počátky muzea ve Strakonících 1894-1899*, 2006, s. 22.

²⁰ Věštník školský 3, 1894, str. 44.

²¹ *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 347.

úřadě. Mnoho věcí se ale nedochovalo. Byly rozebrány nebo se vrátily do rukou původních majitelů.²²

1.4 Nové muzeum

V roce 1923 Jan Dyk, který byl okresním školním inspektorem ve výslužbě, začal budovat nové muzeum. Muzejní sbírky našly dočasný domov na strakonickém hradě v neobydlených místnostech. Poněvadž však zde kvůli vlhkosti nebyly vhodné podmínky pro uchování předmětů, tak v roce 1930 se instituce přemístila do staré budovy obecné školy. Muzeum na tomto místě mělo zůstat doté doby, než se hrad opraví a až město vyjedná smlouvu o pronájmu s majiteli hradu, jimiž byl Řád maltézských rytířů. Nakonec se na hrad vrátilo v roce 1936 a sídlí tam dodnes.²³ Veřejnosti byly sbírky zpřístupněny 30. května 1937, u příležitosti návštěvy prezidenta Edvarda Beneše ve Strakonících. Prostory pro veřejnost zaměstnanci muzea umístili do renesanční věže Jelenka²⁴, kde v prvním roce uvítali přibližně 3000 návštěvníků.²⁵

Od roku 1959 se činnost muzea konečně začala opírat o legislativní normu. Začal platit zákon č. 54/59 Sb., o muzeích a galeriích. V roce 1967 došlo ke změně názvu, bylo přejmenováno na Muzeum středního Pootaví. Tento název je platný dodnes. Ve správě strakonického muzea byl od roku 1975 hrad Helfenburk a od roku 1979 areál historického bojiště Sudoměř.²⁶

1.5 Pod správou muzea

Muzeum středního Pootaví ve Strakonících je příspěvkovou organizací Jihočeského kraje a sídlí v areálu strakonického hradu. Ten založil rod Bavorů ze Strakonic na soutoku řek Otavy a Volyňky v první čtvrtině 13. století. Areál hradu patří k nejdochovalejším, nejrozsáhlejším a nejstarším v Čechách. V roce 1995 ho Ministerstvo kultury prohlásilo za národní kulturní památku. Instituce založená v roce 1894 spravuje stále expozice v prostorách hradu a od roku 2008 pod její správu patří areál vodního mlýna v Hoslovicích. V současné době prochází strakonický hrad rekonstrukcí, jenž je poměrně rozsáhlá. Budou zde vybudovány jedinečné expozice dud a dudáctví, historie textilní výroby, zbraní a motocyklů značky ČZ a Suverénního řádu maltézských rytířů.²⁷

²² JIRSOVÁ, B. *Bakalářská práce, Počátky muzea ve Strakonících 1894-1899*, 2006, s. 22.

²³ Tamtéž, s. 21.

²⁴ Věž byla postavena kolem roku 1508 za velkopřevora Jana z Rožmberka. Měla sloužit rytířům jako hodovní síň po jeleních honech v okolních lesích. Dodnes slouží Jelenka pro výstavní účely.

²⁵ *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 349.

²⁶ Tamtéž, s. 350.

²⁷ *Muzeum středního Pootaví* [online]. © 2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <<https://www.muzeum-st.cz>>.

V osmdesátých letech spravovalo Muzeum středního Pootaví památník Jana Žižky u obce Sudoměře, zříceninu hradu Helfenburk a nově od roku 2005 unikátní vodní mlýn v Hoslovicích.

1.5.1 Areál husitského bojiště Sudoměř

Od roku 1979 bylo strakonické muzeum pověřeno správou husitského bojiště v Sudoměři. Památník Jana Žižky je ohromná socha vojevůdce Jana Žižky (viz obrázek č. 2), jež připomíná jeho vítězství v bitvě u Sudoměře v roce 1420, kdy Žižka se svou skupinou (asi 400 vojáků) porazil výraznou přesilu železných pánů – vojsko strakonických johanitů a katolických šlechticů (asi 2000 mužů). Nachází se mezi rybníky Markovcem, Škaredým a Prostředním, nedaleko od Strakonic. Památník je vysoký šestnáct metrů a je sestavený z kamenných kvádrů. Autorem je akademický sochař Emanuel Kodet. Přibližně 200 metrů od památníku se nachází dřevěné sochy husitských bojovníků. Každý bojovník má své jméno – Břeněk, Jan, Mikuláš, Viktorín.²⁸

1.5.2 Helfenburg

Zřícenina hradu stojí na vrchu Malošíně, a i když dávno není obývána, přece není lidmi opuštěna. Historie Helfenburku (viz obrázek č. 3) se datuje od roku 1355. Je s podivem, že stavba hradu trvala neskutečně krátkou dobu, a sice pouhé dva roky. Do roku 1475 zůstal hrad v držení Rožmberků, ti jej prodali Janu Švamberkovi, ten poté zdatnému válečníkovi Václavu Vlčkovi z Černova. Rožmberkové helfenburské panství i s hradem vyplatili zpět v roce 1503. Panství však začalo postupně upadat a ztrácet na významu. K další změně v držení hradu došlo v roce 1593, hrad získali Eggenbergové a od nich pak v roce 1719 Schwarzenbergové. Ti jej vlastnili až do prvního roku po první světové válce – do roku 1919, kdy zřícenina přešla do rukou našeho prvního státu. I ruiny potřebují správce, proto se tohoto úkolu v roce 1933 ujal *Klub českých turistů*.²⁹ Helfenburk (viz obrázek č. 3) přešel pod správu muzea v roce 1975. V roce 1977 tam zřídili rozhlednu, která návštěvníkům otevírá pohled na Šumavu. Nyní je hrad v péči města Bavorova a je stále zpřístupněn návštěvníkům.³⁰

²⁸ *Kudy z nudy* [online]. ©2020 CzechTourism [cit. 2020-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://www.kudyznudy.cz/aktivita/trocnov-socha-jana-zizky>>.

²⁹ DOLEŽALOVÁ, J. *Po zaniklých hradech jižních Čech. Tajemné stezky*, s. 83-84.

³⁰ Tamtéž, s. 84

1.5.3 Strakonický hrad

Dle průvodcovského listu hrad (viz. obrázek č. 4) založil rod Bavorů, který přišel na území Strakonice kolem roku 1200 z Moravy. Krátce po založení hradu daroval Bavor I. část svého sídla řádu sv. Jana Jeruzalémského, jehož členové se nazývali johanité. Řád byl založen v období křížových výprav v roce 1048. Jeho původním posláním byla péče o poutníky. Po vymření rodu Bavorů koupil v roce 1402 majetek po Bavorech johanitský řád, který se stal majitelem strakonického panství až do roku 1927. Ve třicátých letech 20. století jednotlivé části hradu vlastnili soukromé osoby a po roce 1945 byl zestátněn. V roce 1995 byl prohlášen za národní kulturní památku. V současné době vlastní objekty hradu čtyři majitelé: Jihočeský kraj, město Strakonice, maltézský řád (římskokatolická církev) a soukromý majitel.³¹

V současné době prochází hrad rozsáhlou rekonstrukcí, v jejímž rámci budou vybudovány jedinečné expozice:

- textilní výroby
- dud a dudáctví
- zbraní a motocyklů ČZ
- Suverénního řádu maltézských rytířů

Návštěvníci do té doby mohou navštívit:

- prostory černé kuchyně
- vyhlídkovou věž Rumpál (viz obrázek č. 5)
- aktuální výstavy³²

1.5.4 Vodní mlýn v Hoslovicích

První záznam o mlýně v Hoslovicích (viz obrázek č. 6) je z roku 1352. Jeho starobylost potvrdilo datování stáří trámů. V roce 1829 mlýn koupila Harantova rodina, o vodních poměrech se dočteme podrobnosti ve *Vodní knize* z roku 1884. V 19. a 20. století se na mlýně hospodařilo stále stejně, vlastníci dochovali staré mlýnské zařízení a udržovali ho až do počátku osmdesátých let minulého století v provozu. Poslední z rodu Harantů zemřel v lednu 2004. Této vzácné a ohrožené památky se ujal Jihočeský kraj, který celý areál na počátku roku 2005 odkoupil. Obnova začala po předání do správy Muzeu středního Pootaví. Všem objektům byla navrácena původní podoba a v září 2007 se vodou zaplnil rybník a náhon. Areál vodního mlýna Hoslovice se stal základem prvního jihočeského skanzenu.³³ Z mlýna dýchá poctivá práce, život a úcta k přírodě. Mlýn se pro

³¹ Průvodcovský list, *Majitelé strakonického hradu*, Muzeum středního Pootaví, nedat.

³² *Muzeum středního Pootaví* [online]. © 2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <www.muzeum-st.cz/cs/muzeum/akce-vystavy/sezona-2019>.

³³ Průvodcovský list, *Vodní mlýn v Hoslovicích*, Muzeum středního Pootaví, nedat.

veřejnost otevřel 5. dubna 2008. První akcí ve mlýně bylo „Hoslovické cepobití“. V místní peci se upekly česnekové placky, housky a chléb. Zaměstnanci muzea návštěvníkům ukazovali, jak se mlátilo obilí cepy a na mlátičce tažené žentourem. Za zvuku harmoniky se pouštěl mlýn. Mlýn je ojedinělá historická památka. Ročně ho navštíví tisíce lidí nejenom z Čech, ale i Evropy a ze světa. Pohnutá historie majitelů mlýna je pro mnohé velmi zajímavá. Kromě stálých akcí se do programu pracovníci muzea snaží zařadit vždy i něco nového.³⁴

³⁴ *Českobudějovický deník* [online]. ©Vltava Labe Media a.s.. 2005-2020 [cit. 2020-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://ceskobudejovicky.denik.cz/z-regionu/rozhovor-mlyn-to-je-moje-velka-srdecni-zalezitost-20161118.html>>.

2 Role muzea v 80. letech

Muzeum v této době navazovalo na předchozí roky. Cílem muzea je bezesporu zhodnocování volného času, kdy pracovníci muzea záměrně působí prostřednictvím výstav, expozic, besed a přednášek na jedince. Tento cíl lze právě úspěšně naplňovat prostřednictvím muzejní pedagogiky. Volný čas je předmětem pedagogiky volného času, která je vědním oborem zabývajícím se teorií i praxí výchovy ve volném čase.³⁵ Tento čas je prostorem, kdy si můžeme svobodně zvolit jakoukoli činnost, která nám přinese radost a sebeuspokojení. Je to čas, který oddělujeme od práce a od povinností.³⁶ Pracovníci Muzea středního Pootaví zprostředkovávají dětem, mládeži i dospělým prostor pro získávání poznání mimo školu, dávají možnosti využívání volného času, také umožňují rozvoj jedince.

2.1 Prostředky muzejní pedagogiky

V muzeu trávíme svůj volný čas, navštěvujeme ho proto, abychom pocítili kulturní zážitek a dozvěděli se o věcech a dobách minulých. Muzeum představuje symbol poznání a vědění. V muzeu můžeme najít prostor i pro relaxaci duše. Je to ideální místo pro pedagogické ovlivňování volného času a jeho zhodnocování. Nese kulturní historii. Počátky muzejní pedagogiky ve Strakonících, stejně jako v jiných muzeích, jsou spojeny s potřebou kultury a reprezentace národa či regionu a lidského učení. Muzeum předává dalším generacím hodnoty, kulturní dědictví, pochopení významu skutečností, skutků a dění, porozumění ideálům dané doby. Pomocí muzejní pedagogiky dle Stanislavy Kučerové se v dnešní záplavě podnětů, civilizačních rizik či ohrožení učíme hodnotit, tvořit a chránit skutečné hodnoty. Výchova plní funkci přenosu objektivních hodnot se zájmem zachování a rozvoje kultury.³⁷

Výchovně-vzdělávací činnost vyplývá ze zaměření muzea a jeho sbírek. Současná muzejní pedagogika celkově představuje edukační proces, kdy záměrné působení na návštěvníka muzea podněcuje proces učení. Muzejní prostředí navozuje atmosféru plnou vjemů a zážitků. Mezi výchovné prostředky muzejní pedagogiky uplatňující se v muzeu patří přednášková činnost na rozmanitá témata, prohlídky výstav a expozic, multimediální prostředky, práce s pracovními listy, literární besedy, vědomostní soutěže a jiné. Důležitým prostředkem muzejní pedagogiky je i zážitková pedagogika, díky které může muzejní pedagog nebo animátor uplatnit výše uvedené prostředky při přípravě různých

³⁵ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 6.

³⁶ HOFBAUER, B. *Děti mládež a volný čas*, s. 16-18.

³⁷ KUČEROVÁ, S. *Člověk - hodnoty - výchova: Kapitoly z filosofie výchovy*, s. 46-49.

programů. Úkolem muzejního pedagoga je vytvářet takové zážitky, které donutí účastníky k samovolnému učení a osobnímu rozvoji a zároveň je dobře pobaví.³⁸

Pro úspěch muzejní výstavy je nejdůležitější zvolené téma dobře interpretovat pomocí exponátů, které jsou atraktivní, přitahují pozornost a upoutají návštěvníka. Zárukou úspěšnosti výstavy jsou především dobré nápady. Nápady musí být na úrovni ideového záměru a libreta výstavy, ale také na úrovni výtvarného a architektonického řešení. Autoři výstavy by nikdy neměli přestat myslet na návštěvníky.³⁹

2.2 Ovlivnění režimem

Vzdělávací role představovala již od počátků českých muzeí velice důležitou roli v rámci vzdělanosti a budování národního uvědomění. Od roku 1948 bylo výchovné působení zaměřeno hlavně na ideologii komunismu a její popularizaci.⁴⁰ Teprve po *sametové revoluci* v listopadu 1989 začalo docházet ke změnám, postupnému odstraňování dopadů, jež způsobily mnohdy i poupravenou interpretaci dějin, skutečností a determinaci muzejně pedagogických aktivit, které byly zdárně využívány k propagandě totalitního režimu.⁴¹ Dnes moderní muzea přispívají velkou mírou nejenom ke školnímu vzdělávání, mohou přispět i obraně před sociálně patologickými jevy, podporují rozvoj komunitního prostředí a společnosti. Muzea se snaží integrovat taktéž znevýhodněné jedince do společnosti a kulturního prostředí.

2.3 Ředitel PhDr. Miroslav Špecián

Do funkce ředitele Muzea středního Pootaví nastoupil v listopadu 1981 pan Miroslav Špecián. Pod jeho vedením doznala instituce významných změn. Muzeum se více zpřístupnilo mládeži a studentům. Byly otevřeny nové expozice archeologie a geologie, středověku a husitství, dudáctví. Nadále se rozvíjela kulturní činnost, instalovaly se odborné i výtvarné výstavy a pokračovaly ediční i vědecko-výzkumné aktivity muzea.⁴² Celospolečenské změny po listopadu 1989 přinesly výrazné změny do života obyvatel, taktéž i do činnosti a života muzea ve Strakonících.

³⁸ FRANC, D., SOBKOVÁ ZOUBKOVÁ, D., MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*, s. 20.

³⁹ ŽALMAN, J. *Kapesní průvodce po muzeu a muzejnictví: (fiktivní rozhovor Jiřího Žalmana s muzejní elévkou)*, s. 146-147.

⁴⁰ JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ KRAJÍČKOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 65-67.

⁴¹ Tamtéž, s. 68.

⁴² *Strakonice: vlastivědný sborník 2. Kapitoly ze společenského života*, s. 351.

Setkání s panem Špeciánem bylo velmi zajímavé. Je to výrazná osobnost, má neobvyčejný nadhled a vědomosti. S lehkostí a samozřejmostí se vracel do doby před více než třiceti roky, kdy zastával v Muzeu středního Pootaví funkci ředitele. Vzpomínal na své kolegy, na soudržnost, kterou tehdy sedmičlenný kolektiv měl, na výstavy, umělce, práci s dětmi a mládeží. Právě při vzpomínkách na akce spojené se školami, byl vidět úsměv na tváři i tehdejší zapálení pro věc. Prý se při takových akcích nebavily pouze děti, ale i všichni ti, kdo je připravovali. Protože tenkrát vláda nařizovala být členy Brigády socialistické práce (dále jen zkratka BSP), museli být všichni zaměstnanci muzea jejími členy. Závazky, které však museli každoročně nahlásit, nebyly mnohdy splněny úplně důsledně. Vše bylo pod nálepkou družby se Sovětským svazem a závazky vyplývaly převážně právě z ní. Dle slov pana Špeciána to však nebylo tak, že by se všichni klaněli Sovětskému svazu.

Dle pana Špeciána tehdy v osmdesátých letech byla úplně jiná situace než dnes, ve Strakonících nebyly výstavní prostory. Všechno se tedy odehrávalo v muzeu. Kulturní středisko zprostředkovávalo věci jiné. Pan ředitel Špecián vycházel z odkazu prvního ředitele muzea Miloše Tůmy, který založil literárně-hudební večery *Nokturna*. Navázal tedy na jeho práci a spolu s kolegy se snažili zvát zajímavé osobnosti, aby na koncertech vystupovali. V době, kdy pan Špecián nastoupil do funkce ředitele, byly v muzeu expozice, které byly zásluhou pana Tůmy. Zjistil, že by bylo třeba je trochu pozměnit, dát jim novou náplň. Proto využil práce stávajících zaměstnanců a s vervou se pustil do obměny expozic, které se právě teď z důvodu rekonstrukce hradu ruší. Založili i nové, jejich zájmem bylo ukázat více město a region. Vznikly tedy expozice *Pravěku, Renesance, Středověku a Husitství*. Podle slov pana ředitele se mnohdy nedostávalo peněz, proto se vše uskutečňovalo postupně a pomalu. Významným krokem pro něj bylo založení expozice *Dudáctví*. Ta se otevřela při příležitosti konání jednoho z Mezinárodních dudáckých festivalů. Muzeum se v té době podílelo na přípravě festivalu, od devadesátých let už potom spadalo pořadatelství pod Městské kulturní středisko. Zaměstnanci zařídili tzv. *Dudácké dílny*, kdy se sjeli na tři dny odborníci z celé republiky, a uskutečňovaly se přednášky, udílely se rady nebo předávaly zkušenosti, jak vlastně mají dudy znít a dokonce pár místních odvážlivců se pokusilo dudy vyrobit.⁴³

Na Helfenburku, který přešel pod správu muzea v roce 1975, se zaměstnanci muzea snažili drobnými úpravami o zvelebení této lokality. Plány na opravu v té době prý sice byly veliké, ale nedostávalo se financí. Na zřícenině hradu se pořádaly vícedenní akce s dětmi spojené s různými soutěžemi. Pan ředitel vzpomínal i na dle jeho slov nepovedené akce, které se týkaly strakonických Nokturn, kdy např. vystoupení špičkové klavíristky nenavštívilo tolik lidí, kolik se očekávalo. Bylo to velkým zklamáním pro organizátory.

Nejhezčí vzpomínky pana ředitele se týkaly kulturně výchovné činnosti s mládeží. V té době v muzeu nepracoval žádný muzejní pedagog, na všech akcích se společně

⁴³ Muzeum středního Pootaví ve spolupráci s volyňskou Průmyslovou školou v polovině osmdesátých let pořádalo tzv. Dudácké dílny. Dudáků nebylo tolik a nevěděli si rady s výrobou, s tím, jak dudy vyrábět, jak správně mají dudy znít, jak je dávat dohromady, jak na ně hrát.

podíleli všichni zaměstnanci muzea. Dle jeho názoru, když je v jakékoliv instituci více lidí, je vše více specializované. Dříve přišel někdo s nápadem, a na jeho realizaci se podíleli všichni. I historicko-vlastivědný kroužek vznikl z iniciativy zaměstnanců muzea, kdy většina z nich měla děti ve věku 10-15 let.

Politické změny v roce 1989 se v muzeu nijak výrazně neprojeví, nicméně byla zde poznat určitá svoboda, která určila nový směr ve výstavách a expozicích. Protože muzeum ukončovalo sezónu vždy koncem října, tento rok se ho nijak zvlášť nedotkl. Poté skončilo Okresní kulturní středisko. Muzeum pak na jaře v roce 1990 zahájilo sezónu výstavou spojenou s rokem 1945, která byla pojata trochu jinak. Dříve se kladl důraz na Rudou armádu⁴⁴, nyní výstava nabrala jiný směr a byla ze strany návštěvníků velmi kladně přijata.

Vždy na počátku roku předkládal pan ředitel na Okresní národní výbor plán výstav a akcí, pravidelně se nechávaly otisknout pozvánky do *Našich novin*, *Mladé fronty*, *Jihočeské pravdy* a rozhlasem se oznamovaly konající se akce. Muzeum středního Pootaví se snažilo co nejvíce zviditelnit.

Pan Špecián v rozhovoru zmiňoval i fakt, že pod správu muzea tenkrát patřil památník v Blatné. V sedmdesátých letech byla snaha centralizovat, zřídit pouze jedno muzeum, kde by byly pouze památníky (Volyně, Vodňany a Blatná). Blatenští však byli proti a z jejich památníku se následně stalo muzeum, o které již se starali sami. V té době to byl politický nápad, neboť např. na Moravě se povedlo zcentralizovat muzea, zřídilo se velké okresní muzeum. Místní lidé však tuto snahu zmařili, zapůsobila zde pravděpodobně místní hrdost na to, co máme. Ani nikdo z politických kruhů netlačil na to, aby se muzea sloučila. V roce 1987 muzeum vydalo publikaci *Hrádky a tvrze na Strakonicku*. Byla to publikace, o kterou byl velký zájem. Pět set výtisků se prodalo během velmi krátké doby. Kolem roku 2000 pak vyšlo druhé vydání.

V dnešní době panu Špeciánovi vadí, že současné podmínky a pohled tlačí otázkami na to, proč věci tenkrát nebyly jinak. Zmiňuje hlavně množství zaměstnanců muzea, nedostatek dopravních prostředků, neboť jedno auto bylo v Okresním kulturním středisku a druhé v knihovně a využíval je i Odbor kultury, takže bylo nutno minimálně tři dny předem plánovat a žádat o možnost jakékoliv přepravy. Celkově nelze srovnat dobu osmdesátých let a dnes. Při tomto srovnání jsem si uvědomovala, jak je čas pomíjivý. Co je to vlastně *dávno*? Je to deset, dvacet, třicet nebo sto let? Pan ředitel se však s lehkostí do této historie vrátil a vzpomínal. Nelze klást vše do jedné roviny, dříve lidé jinak vnímali situaci, jinak vnímali svět. Nelze ani s určitostí říct, že lidé dříve něco dělali špatně či dobře.⁴⁵

⁴⁴ Rudá armáda, celým názvem Dělnicko-rolnická rudá armáda – sehrála nenahraditelnou roli v bojích druhé světové války.

⁴⁵ Rozhovor Mileny Suché s panem Miroslavem Špeciánem dne 17. 01. 2020 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložený v osobním archivu autorky.

3 Nabídka muzea v 80. letech

Každý rok začínali pracovníci muzea vytvářet programy na základě závazku BSP. Každoroční závazek vypovídal o aktivitách muzea, o činnostech týkající se oblasti politické a kulturně výchovné. Členové kolektivu BSP Muzea středního Pootaví se zavazovali k zapojení do příprav kulturních a politických akcí, kdy svou účastí přispěli k jejich úspěšnému průběhu. Skupina zaměstnanců se zavazovala k informování veřejnosti v nabídkových listech, v okresním tisku, formou plakátů, poutačů a pozvánek. Důraz se zde kladl na kvalitu informací a hlavně včasnost.⁴⁶

3.1 Rok 1981–1983

Příslušníci kolektivu BSP Muzea středního Pootaví byli povinováni řídit se socialistickým závazkem. Rok 1981 byl důležitý, neboť se v něm konaly oslavy 60. výročí založení Komunistické strany Československa (dále jen KSČ), uskutečnil se XVI. sjezd KSČ a probíhaly volby do národních výborů. V roce 1981 se zpřístupnila reinstalovaná expozice archeologie a zlepšila se stávající, jež byla pozměněna právě instalací zmíněné stálé výstavy. Ve spolupráci s Okresním domem pionýrů a mládeže (dále ODPM) při muzeu pracoval archeologický kroužek, který vedl archeolog muzea pan Jan Michálek. V socialistickém závazku se hovoří i o umožnění návštěvy muzea v mimosezónní a mimopracovní době kolektivům i jednotlivcům. K politickým výročím se důstojným způsobem prováděla výzdoba hradu i kanceláří muzea.⁴⁷

V dokumentech se lze dočíst, že členové kolektivu muzea se zavazují kvůli zvýšení politických a odborných znalostí navštěvovat socialistickou školu práce, aby mohli aktivně pracovat na společenských organizacích. Plánem na tento rok byl i zájezd do muzeí jiných krajů. Výměna užitečných informací a znalostí mezi pracovníky z jiných muzeí měla za úkol zkvalitnit odbornost kolektivu.⁴⁸

V závazku se každý člen kolektivu uvolil k odpracování nejméně šestnácti brigádnických hodin při úpravách a instalacích expozic, dále pěti hodin udržováním čistoty před objekty muzea. Tento příslib se týkal zlepšování pracovního prostředí. Jelikož pod správu Muzea středního Pootaví spadal i hrad Helfenburk, každý člen se zavázal k odpracování deseti brigádnických hodin právě tam. V kronice muzea je zmínka o sběru starého papíru a následného odevzdání do sběru, a sice 100 kg. Členové kolektivu přislíbili i brigádnickou pomoc našemu zemědělství při sběru brambor.⁴⁹

⁴⁶ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1981.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

Muzejní a výstavní sezóna byla zahájena výstavou uspořádanou na počest 60. výročí založení KSČ. Byla to výstava „Obrazy – sochy – grafika“ zapůjčená z jedné z pražských institucí.⁵⁰ Zároveň v Jelence zazněl I. koncert XIII. cyklu Strakonických Nokturen (5. května 1981). Z vlastních materiálů byla připravena výstavka „60 let KSČ na Strakonicku“. Na sedmnácti panelech byly zachyceny nejdůležitější etapy v životě strany na Strakonicku. Ty byly nainstalovány na místním gymnáziu a v ZŠ Čelakovského, Jiřího z Poděbrad a Revoluční. Tato výstava poté tvořila výzdobu předsálí na expozici poštovních známek v Sokolovně. Další akcí z vlastních materiálů byla výstava „Volby včera a dnes“. II. koncert a výstava v Jelence byla zahájena 26. května 1981. Po tři týdny zde návštěvníci muzea mohou shlédnout „Proměny Strakonicka“ v díle zasloužilého umělce Jaromíra Jindry.⁵¹

V červnu roku 1981 pracovníci muzea prováděli záchranné archeologické výzkumy na ohrožených lokalitách ve Vodňanech a v Černěticích. Ve vodňanské pískovně byly prozkoumány dva sídlištní objekty z 12.–13. století s nálezy keramiky, zvířecích kostí, kamenného brousku a drobných železných předmětů. Výzkum byl prováděn za tropických veder, proto je zde úsměvná zmínka o opálení kopáčů. V Černěticích byl proveden záchranný výzkum porušeného slovanského mohylového pohřebiště. Dne 16. června 1981 byla otevřena výstava výtvarného umění „Klasikové české krajinomalby 20. století“. Obrazy pro tuto výstavu zapůjčila Národní galerie v Praze. Výstava se těšila velkému zájmu návštěvníků po celé dva měsíce a zhlédlo ji přes osm tisíc lidí. V září pak byla do prodeje v muzeu dána nová publikace „Rýžování zlata na Strakonicku“.⁵² Autorem je Jaroslav Kudrnáč, pracovník archeologického ústavu v Praze. Podle záznamu v kronice je tato publikace velice zajímavá, zvláště ve spojitosti s nově otevřenou expozicí pravěku. K měsíci československo-sovětského přátelství⁵³ byla ke zhlédnutí připravena výstava Jaroslava Jindry. Putovní výstava čítala čtrnáct obrazů s tematikou válkou zničeného Polska. Obrazy zachycovaly čtyři místa, která se stala synonymem smrti – Gdaňsko, Poznaň, Varšava a Osvětim. Tato výstava pod názvem „Stopy války zarůstají“, byla nainstalována v Domě kultury a reagovala na současnou mezinárodní politickou situaci. V této době se hovořilo o Reaganově koncepci tzv. omezené jaderné války v Evropě. Setkala se u návštěvníků s velkým zájmem. Poslední kulturní akcí muzea v roce 1981, na které se podíleli členové brigády, byl tradiční vánoční koncert. Přeplněný sál v hradní věži Jelenka si vyslechl koncert „Vánoce českých kantorů 17. a 19. století“.⁵⁴

Rok 1982 se odvíjí pod nálepkou 65. výročí Velké říjnové revoluce (dále jen VŘSR) a 60. výročí Sovětského svazu (dále jen SSSR). Předchozí rok se v kronice muzea hodnotí

⁵⁰ V kronice muzea se nachází blíže neidentifikovatelná značka AVS. Při rozhovoru s Miroslavem Špeciánem nebyla zkratka upřesněna. Rozhovor Mileny Suché s panem Miroslavem Špeciánem dne 17. 01. 2020 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložený v osobním archivu autorky.

⁵¹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1981.

⁵² Publikace *Rýžování zlata na Strakonicku* (Výzkum pravěkého středověkého rýžoviště v Modlešovicích).

⁵³ Měsíc československo-sovětského přátelství – od roku 1949 byl každoroční součástí listopadových oslav Velké říjnové revoluce.

⁵⁴ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1981.

jako velmi náročný, co se týče důležitosti a množství úkolů. Leden 1982 probíhal v plném pracovním nasazení, bylo třeba zpřístupnit černou kuchyni a zbrojnici. Velmi zajímavá byla příprava výstavy „Strakonicko na pohlednicích“. Téměř 500 pohlednic z let 1897–1980 charakterizovalo, jakým vývojem prošel okres za období 80 let. Tato celosezónní výstava se setkala s nevšedním zájmem nejenom strakonických občanů. V květnu 1982 dle kroniky nastala pohroma v podobě stěhování kanceláří z 1. poschodí do přízemí. Na práci se podíleli všichni členové BSP – tato záležitost prověřila celistvost kolektivu, jeho životaschopnost. Potvrdila se souhra mezi kolegy a mnohdy také skvělý smysl pro humor. Muzejní sezóna byla zahájena výstavou obrazů zasloužilého umělce Františka Volfa, českého národopisce, malíře, spisovatele, pedagoga. Tato výrazná postava jižních Čech bohužel následující rok ve věku 85 let skonala. Další akcí bylo třetí pokračování výstav v české krajinomalbě, která pod názvem „Současná česká krajinomalba“, byla zpřístupněna 15. června 1982.⁵⁵

Zajímavostí je, že dne 1. září 1982 nastoupila do muzea paní Ivana Říhová, která od tohoto dne v muzeu vykonávala funkci historika současnosti.⁵⁶ Paní Říhová je nynější ředitelkou Muzea středního Pootaví ve Strakonících.

Etnograf muzea Jiří Fröhlich připravil výstavu „Vorošlavba po Otavě“. Tato ojedinělá výstava se dle zachovalých archivních dokumentů setkala s mimořádným ohlasem. Závěrečnou výstavou sezóny byla zdařilá kolekce obrazů strakonického rodáka a akademického malíře Jana Samce, která probíhala v měsíci září a říjnu. Při této výstavě se konala i beseda s umělcem 5. října 1982. V říjnu se uskutečnil vzpomínkový večer věnovaný 130. výročí úmrtí strakonického rodáka Františka Ladislava Čelakovského.⁵⁷ Muzeum také zahájilo nový cyklus přednášek z národopisu pod názvem „Tak žil náš lid“. Celkem se uskutečnilo šest přednášek z různých problematik muzejní práce.⁵⁸ V prosinci proběhla přednáška z tohoto národopisného cyklu na téma: „Odívání 19. a 20. století“. Setkala se s velkým zájmem široké veřejnosti. Přednášela Marie Šotolová, která toho času působila jako etnografka Jihočeského muzea v Českých Budějovicích.⁵⁹

Na počest 65. výročí VŘSR a 60. výročí SSSR byla připravena výstava „Sovětské grafiky“, která byla zapůjčena Domem sovětské kultury a vědy v Praze. Poslední akcí bohaté muzejní a výstavní sezóny byl vánoční koncert. Pod názvem „Vánoční koledy z Prácheňska“ si vyslechlo ve třech koncertech asi 200 posluchačů pásmo koled, lidových písní a scének v podání Prácheňského souboru. Celkový sváteční dojem umocňovala výstavka keramiky, pečiva a drobných hraček na vánoční téma ze strakonické Lidové školy umění.⁶⁰

⁵⁵ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1982.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ F. L. Čelakovský byl český básník národního obrození, kritik a překladatel.

⁵⁸ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1982.

⁵⁹ 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁶⁰ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1983.

Rok 1983 byl významným, protože na něj připadlo 35. výročí Vítězného února. Na tento rok se kolektiv zavázal k přípravě hodnotné muzejní a výstavní sezóny. Dále bylo přislíbeno, že všichni členové budou navštěvovat kulturní a společenské akce pořádané státními či stranickými orgány, připraví nebo zajistí další přednášky cyklu „Tak žil náš lid“, dále zabezpečí přednášky o dělnickém hnutí na strakonickém okrese, o archeologii a o zanikajících řemeslech. Při přípravách členové BSP odpracují nejméně 160 přesčasových hodin. Při úpravách na hradě Helfenburk a Žižkova bojiště u Sodoměře odpracují členové brigády nejméně 50 hodin a při přípravách expozic nejméně 200 hodin. Členové kolektivu se také v tomto roce účastnili odborářské soutěže.⁶¹

Úvodním slovem zahájil ředitel muzea Miroslav Špecián muzejní a výstavní sezónu 1983. V *Jihočeské pravdě* byl otištěn příspěvek, kde předkládal nabídku výstav, expozic i jiných programů v roce 1983.⁶² První akcí muzea v roce 1983 se stala výstava o stávce strakonických textiláků, byla nainstalována ve společenském domě Tělovýchovné jednoty Fezko při příležitosti jejího 50. výročí. Po skončení akce byla tato výstava rozšířena a instalována celoročně v muzeu. V únoru strakonická instituce vzpomněla na 35. výročí vítězství pracujícího lidu v naší vlasti literárně hudebním večerem „Zpěv rodné zemi“. Největší akcí, jež zasáhla tuto strakonickou instituci, byla reinstalace expozic „Geologie“ a „Středověk na Strakonicku“. Začátkem května se konala výstava „Z nejstarší historie Radomyšle“ u příležitosti 900 let obce Radomyšle. Byla nainstalována společně s výstavou „Z dějin těžby zlata na Strakonicku“ v místní škole. U rodáků se tato akce setkala s velkým nadšením a ohlasem, každý chtěl znát historii své obce a srovnání toho jak to bylo dříve a jak to je nyní bylo velice zajímavé.⁶³

Vernisáž výstavy grafiky Karla Štěcha zahájila muzejní a výstavní sezónu roku 1983. Karel Štěch se věnoval krajinomalbě a tvořil díla se silným sociálním vyzněním. Výstava byla ve srovnání s předchozím rokem velice dobře navštívena. Pozitivně bylo hodnoceno, že výstavní plocha Jelenky byla rozšířena o dalších 50 m² prostoru v mazhausu. Byla podána žádost o vyhlášení pozvánky na vernisáž úvodní výstavy Karla Štěcha městským rozhlasem.⁶⁴ V letních měsících se návštěvníky snažila oslovit první souborná posmrtná výstava významného představitele soudobého českého malířství Vlastimila Beneše.⁶⁵ V jeho složce založené v archivu muzea jsou popsána témata jeho práce.⁶⁶ Muzeum uchovává podklady k této výstavě, kterými jsou podrobný seznam prací, předávací protokol týkající se převozu a předání děl. Návrh plakátu včetně grafické úpravy katalogu k výstavě obrazů uskutečnil Miloš Noll. Plakát musela schválit umělecká komise Českého fondu výtvarných umění, která podle rozsahu práce zasahovala i do částky

⁶¹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1983.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Výstava Karel Štěch, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁶⁵ Vlastimil Beneš, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁶⁶ Tématem jeho obrazů jsou především české krajiny. Jeho tvorba, především v prvním období, odráží kromě vesnické krajiny také okouzlení průmyslovou krajinou a pražskou periferií... Tvorba V. Beneše je velmi osobitá, lze těžko zařadit do hlavních proudů výtvarného umění 20. století, z jeho obrazů sálá osobitá poezie, klid a melancholie.

honoráře. Výstava byla připravena ve spolupráci se Svazem českých národních umělců a Národní galerií.⁶⁷

V červnu 1982 oslovil dopisem ředitel muzea Špecián pana Miloslava Nováčka se zájmem vystavovat jeho díla. Zahajovací slovo na autorově vernisáži měl o rok později, v srpnu 1983, ředitel Alšovy jihočeské galerie Bořivoj Lauda. Podle ohlasu návštěvníků byla výstava jednou z nejúspěšnějších a nejlibivějších, které Muzeum středního Pootaví v posledních letech instalovalo. Počet 5 973 registrovaných diváků je dostatečným důkazem úspěšnosti výstavy. Jihočeský grafik Miloslav Nováček se věnoval volné grafice, kresbě a ilustraci. Vytvořil díla naplněná symbolikou, vypovídající o touze, lásce, stvoření i zániku. Tento umělec je pevně spjatý s krajinou jižních Čech i světem vlastní fantazie. Dílo Miloslava Nováčka nás oslovuje svým chápáním krásy radostným pohledem na svět kolem nás. Svoji práci řídí přísnými pravidly, za svůj cíl si vytyčil uzákonění prožitku. Svědectvími o velmi úspěšné výstavě jsou zápisy v pamětní knize a osobní kritika návštěvníků.⁶⁸ Tato výstava patřila k nejlépe hodnoceným výstavám celé sezóny, a to jak ze strany uměleckých odborníků, tak z ohlasu široké veřejnosti.⁶⁹

Opakovanou žádost o výstavu svých děl zaslala Muzeu středního Pootaví Blanka Kadečková. Obrazy představitelky mladé generace českých umělců vzbudily řadu diskuzí. Zvláště oleje byly v některých případech divákovi těžko pochopitelné. Výstavu navštívilo celkem 2016 osob. Muzeum vybralo z prací malířky pro své sbírky temperu, vystavenou pod názvem Leskovice a olej s námětem Strakonicka. Vzhledem k finanční situaci muzea byl však nákup proveden až v lednu 1984.⁷⁰ Sezónu ukončila putovní výstava Expedice OB 81. Expedice napříč Sibiří po řece Ob se uskutečnila v roce 1981, v muzeu byla instalována u příležitosti měsíce československo-sovětského přátelství. Bylo možno zhlédnout fotografie adjustované na kartonech, soubory diapositivů, negativy, mapy, výstřižky z českého i sovětského tisku. Členové expedice připravili přednášky doplněné promítáním diapositivů pro veřejnost a pro školy. Velmi zajímavý je metodický list k této výstavě, který sestavil přímý účastník výpravy František Sláma.⁷¹

Dle požadavků organizací byly v průběhu sezóny v hradu pro návštěvníky uvedeny putovní výstavy:

- Mlynářství na Strakonicku (od nejstarších dokladů po současnost)
- Voroplavba po Otavě (výsledky dokumentace voroplavby)
- Dějiny těžby zlata na Strakonicku (pravěké a středověké rýžování a dolování zlata)
- Stávka strakonických textiláků (50. výročí)

⁶⁷ Vlastimil Beneš, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁶⁸ Miloslav Nováček, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁶⁹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1983.

⁷⁰ Blanka Kadečková, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁷¹ Expedice OB 81, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

Tento rok byl bohatý i na přednášky, z nichž si mohl to své téma vybrat téměř každý:

- Voroplavba po Otavě
- Mlynářství na Strakonicku
- Stávka strakonických textiláků
- Památky okresu Strakonice
- Význační rodáci Strakonicka
- Sezonní vystěhovalectví na Podlesí
- Pravěk Strakonicka
- Těžba zlata v Pootaví

V roce 1983 byla otevřena nová expozice „Dudáctví na Strakonicku“ při příležitosti VII. Mezinárodního dudáckého festivalu. Muzeum uspořádalo několik hudebně literárních večerů a koncertů. Návštěvnost strakonického hradu se během muzejní sezóny vyšplhala na 14 966 osob a Helfenburk navštívilo 2 469 osob. Expozice muzea, výstavy, přednášky a další akce navštívilo v tomto roce více než dvacet tisíc návštěvníků. Všechny akce byly prezentovány formou pozvánek, plakátů, tisku a také městského rozhlasu. V červenci 1983 byla v *Jihočeské pravdě* otištěna pozvánka do Strakonice snažící se upoutat co nejširší publikum: „*Cílem mnoha návštěvníků Strakonice v letních měsících je starobylý hrad s věží Rumpálem, ze které je krásný rozhled do dalekého okolí. Spolu prohlídkou památek staré architektury seznámí se návštěvník s historickými sbírkami Muzea středního Pootaví, které jsou vystaveny v přístupných částech hradu. Zájemci o výtvarné umění si mohou prohlédnout výstavu obrazů Vlastimila Beneše. 30 rozměrných pláten představuje průřez umělcovou tvorbou od šedesátých let až do r. 1980. Olejomalby vystřídá od 9. srpna jemná grafika a kresby od jihočeského výtvarníka Miloslava Nováčka. Na slavnostní vernisáži výstavy zazní tóny umělecké kytary prof. Jaroslava Fantýše, člena pražského komorního souboru Musica a tre. Přijďte i vy, návštěva strakonického hradu i některé z akcí Muzea středního Pootaví jistě obohatí Váš dovolenkový program*“.⁷²

Další novinový článek, jenž vyšel v *Jihočeské pravdě* dne 20. května 1983, informoval o zapůjčení loutek Antonína Lagrona ze sbírek Muzea středního Pootaví ve Strakonici do Chebu. V článku byla krátká zmínka o původu Lagrona. Chebská výstava trvala do září téhož roku. Tisk informoval zájemce, že ve stálé expozici jsou kopie loutek Spejbla a Hurvínka, s nimiž hrál strakonický rodák Josef Skupa.⁷³

3.2 Rok 1984–1986

Dle kroniky muzea (viz obrázek č. 7) byla v lednu 1984 naistalována putovní výstava „Mlynářství na Strakonicku“, která byla rozšířena o materiály z Blatenska. Při této

⁷² Hodnocení akcí MSP, 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁷³ 1983, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

příležitosti se konala velmi zajímavá přednáška na zmíněné téma. Výstavní a muzejní sezóna ve Strakonících byla zahájena 24. dubna 1984 vernisáží dvou výstav věnovaných devadesáti létům strakonického muzea (viz obrázek č. 8, 9), a sice „Doklady historie“ a „Obrazy ze sbírek muzea“. První část výstavy seznámila návštěvníky s historií instituce od jejího vzniku až po současnost.⁷⁴ Druhou částí byl soubor ze sbírek muzea, sestavený z děl 19. – 20. století. Pozvánka týkající se této sezóny byla otištěna (viz obrázek č. 10) v tisku *Jihočeská pravda*.⁷⁵ Druhou výstavou sezóny byla expozice „Loutky“ s podtitulem „Z historie loutkářství na Strakonicku“ (viz obrázek č. 11). Tato výstava byla výsledkem výzkumné práce pracovníků muzea.

Na Strakonicku se loutkáři objevují od druhé poloviny 18. století. Sociálně patřili do třídy lidí kočovných, kteří byli spíše trpění než podporováni. Hráli česky a ve svých hrách často naráželi na tehdejší sociální a hospodářské problémy. Proto se jim přisuzuje důležitá role obrození českého národa. Na Strakonicku působilo několik rodů: např. Lagronové, Kopečtí, Finkové, Dubští a Kludští. K nejznámějším patřil Antonín Lagron, jehož loutky po smrti získalo strakonické muzeum.⁷⁶

Se Strakonickem je spjat, a to nejenom místem narození, národní umělec Josef Skupa, tvůrce Spejbla a Hurvínka. Od roku 1965 jsou Strakonice každoročně dějištěm loutkářského festivalu „Skupovy Strakonice“. Jeho základním posláním je hrát dobře, náročné amatérské divadlo, poskytnout možnost výměny zkušeností a v soutěži porovnat kvality jednotlivých souborů. „Skupovy Strakonice“ jsou svátkem nejenom pro loutkáře samotné, ale i pro diváky – nejmenší i dospělé.⁷⁷ A jak je zmíněno v muzejních materiálech: „*A tak semínko, které vzklíčilo někdy v 18. století kvete bohatým květem stále.*“⁷⁸

Třetí uspořádanou expozicí byla výstava blatenského malíře Jindřicha Krátkého. Tento malíř střední generace se muzeu a také ve Strakonících představil poprvé. V srpnu 1984 se slavnostně otevřela nově zrestaurovaná kapitulní síň, zatím pouze na koncerty. Výtvarná výstava bratří Johanusových byla čtvrtou uspořádanou a upoutala především zájem dětí svou přívětivostí a hravostí. V říjnu roku 1984 byla obnovena spolupráce s třídou III. B ZŠ Dukelská na školní rok 1984/1985. Kolektiv muzea se zavázal k přípravě přednášky o historii a současnosti Strakonice a strakonického okresu uspořádat vlastivědnou turistickou procházku do Sudoměře. Žáci III. B navštívili expozici dětských prací a zapojili se do soutěže „Malujeme si radost“. Poslední výstavou v hodovním sále Jelenka byly dětské práce sovětských, polských a také československých pionýrů z letního pionýrského tábora (LPT) z Benešovy Hory. Byla doplněna právě o práce z výše zmíněné soutěže. Ke 40. výročí Slovenského národního povstání (dále jen SNP) muzeum připravilo výstavu dokumentů a fotografií pod názvem „Svědectví o SNP“. Poslední

⁷⁴ Propagace 1984, 1984, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Loutky 1984, 1984, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

kulturní akcí roku 1984 byl vánoční koncert. Tento rok byl i rokem hudby. V kulturně výchovné činnosti muzea se výrazně projevil uspořádáním koncertů, především z tvorby českých autorů. Tuto bohatou činnost doplnily ještě literárně-hudební večery, zvláště akce „Křehká duše Otty Pavla“ se setkala s velkým úspěchem. Kulturně výchovná činnost muzea zaujímala v této době stejně důležité místo jako další úseky muzejní práce. Prostřednictvím výstav, přednášek, expozic historických sbírek, putovních výstav apod. se návštěvník informoval o práci, ale i výsledcích odborných oddělení etnografie, archeologie, historie a umění. Méně známá široké veřejnosti však byla kulturně výchovná práce s mládeží (viz obrázek č. 12). Pracovníci muzea využívali různých soutěží, práce v historických kroužcích nebo programů připravených výhradně pro mládež.⁷⁹

V roce 1985 se členové kolektivu BSP zavázali, stejně jako v předchozích letech, k návštěvám kulturních a politických akcí pořádaných státními a stranickými orgány na území okresního města. Na začátku roku, v němž si strakoničtí připomněli historickou událost velkého významu, se příslušníci BSP zapojili do práce při tvorbě výstavy k osvobození Strakonice a výstavě fotografií „Strakonice včera a dnes“. Výstava fotografií o proměnách, k nimž došlo ve Strakonici za uplynulých čtyřicet svobodných let, byla nainstalována v měsíci květnu ve výstavní síni.

Dne 8. března 1985 zavítala do muzea družební třída ZŠ Dukelská při příležitosti Mezinárodního dne žen (viz obrázek č. 13). Žáci se představili pásmem veršů a písní s tematikou vztahující se k tomuto svátku. V dubnu kolektiv muzea navštívil děti ve třídě a uspořádal poznávací kvíz s tematikou „Co víš o svém městě a okrese“. Motivací pro děti byla soutěž o ceny, jež se setkala s velkým zájmem.

Sezóna byla tentokrát zahájena dvojevýstavou. V Jelence se svými pastely a oleji představil akademický malíř Milan Med a v mazhausu⁸⁰ to byly dokumenty o rozvoji socialistické tělovýchovy na Strakonicku. Již 5. května 1985 se kolektiv muzea zúčastnil slavnostního otevření expozice družebních styků měst Strakonice – Mozyr v Gomelské oblasti Běloruské SSR (viz obrázek č. 14). Všichni členové se zúčastnili oslav 1. máje, kladení věnce k pomníku padlých a otevření Mozyrské ulice. Vyvrcholením oslav byl večer k tomuto výročí konaný ve sportovní hale pod názvem „40 májů“.⁸¹

V červnu 1985 připravil kolektiv muzea pro družební třídu boj u Sudoměře. Součástí zopakování Žižkova boje byla výstava zbraní a dokumentů. Muzeum si připsalo i podíl na výstavě leteckých modelů, které pořádalo Městské kulturní středisko ve výstavní síni v zámku. Druhou výstavou výtvarného charakteru bylo představení celkem neznámého souboru „Secesního cínu“ ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. K měsíci přátelství kolektiv muzea připravil z dostupných materiálů z družebního muzea v Mozyru (fotografie, texty, suvenýry) výstavu „Mozyr současnosti“. Hlavní výstavou sezóny však

⁷⁹ Propagace 1984, 1984, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁸⁰ Mazhaus – tato místnost původně spojovala černou kuchyni s hodovní síní Jelenkou v prostorách strakonického hradu.

⁸¹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1985.

bylo „Celoživotní dílo Jiřího Rejžka“ významného rodáka, akademického malíře, sochaře, grafika a ilustrátora. Poslední výstavou sezóny byla zajímavá expozice bechyňské Střední průmyslové školy. Ta od 10. září poskytovala seznámení s předním představitelem československé keramiky Jaroslavem Podmolem. V prosinci 1985 byly výstavní prostory využity k představení kompletních výstav muzejního charakteru „Voroplavba po Otavě“ a „Mlynářství na Strakonicku“.⁸²

Dle kroniky byl závazek uzavřený na rok 1986 motivován slavnými výročími roku. 65. výročím založení KSČ a volbami do zastupitelských orgánů.

Výstavy s politickými tématy:

- Volby včera a dnes – putovní výstava pro školy
- 65 let KSČ na Strakonicku

Ke zhlédnutí byla připravena výstava tematicky zaměřená k volbám „Strakonická srovnání“ a také celosezónní výstava odborného muzejního charakteru „Vltavíny“ připravená s odborníky v tomto oboru. Právě tato expozice se setkala s velkým zájmem veřejnosti. Byla prezentována podtitulem *Záhadní poslové vesmíru*. Vznik a původ vltavínů je dodnes záhadou. V dokumentech se uvádí, že vznikly nejspíše dopadem velkého meteoritu nebo komety na povrch Země za současného přetavení nejsvrchnějších částí zemského povrchu. Nacházejí se v nepravidelných výskytech v jižních Čechách a na jihozápadní Moravě.⁸³ Zajímavé bylo zhlédnout i vystavované „Umění kubánského lidu“. Hlavní výstavou sezóny byla expozice zaměřená na jihočeský kraj „Kroje jižních a jihozápadních Čech“.⁸⁴

V červnu roku 1986 se patronátní třída III. B ZŠ Dukelská dle instrukcí připravovala na bitvu u Sudoměře (viz obrázek. 15). Děti vyráběly přilby z papíru, zbraně ze dřeva. Na tuto akci se připravovali i zaměstnanci muzea. A tak podle kroniky: „Dne 19. června 1986 byla Žižkova mohyla svědkem bitvy, která vstoupila do dějin“. Z hráze rybníka Škaredého se pak děti přesunuly k mohyle, kde se konaly různé soutěže.⁸⁵

Pracovníci muzea se aktivně zapojili do příprav Mezinárodního dudáckého festivalu, který se uskutečňuje každé dva roky. Rok 1986 byl nejbohatší co do počtu akcí i do návštěvnosti. Hrad navštívilo 25 000 lidí, putovní výstavy na školách zhlédlo 2 400 žáků a učitelů a šest koncertů si vyslechlo 560 posluchačů. Na vyhodnocení kulturních pracovníků dne 28. října 1986 byla předána ocenění dvěma pracovníkům strakonického muzea za příkladnou kulturně výchovnou práci a za rozvoj nových forem zpracování a prezentace zanikajících řemesel. Poslední akcí roku byl již tradičně vánoční koncert.⁸⁶

⁸² Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1986.

⁸³ Vltavíny, 1986, Archiv. Muzeum středního Pootaví.

⁸⁴ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1986.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

Při Muzeu středního Pootaví pracoval od roku 1986 historicko-vlastivědný kroužek, který vedli pracovníci muzea. Do kroužku pravidelně docházelo jedenáct dětí ve věku 9 – 14 let. Programem pro rok 1986 a 1987 bylo:

- poznávání regionu
- seznámení s národopisnými zvyky a jejich ukázky
- společné exkurze
- letní tábory

Členové kroužku se seznámili s jednotlivými odbornými odvětvími muzejní práce, vyzkoušeli si různé praktické činnosti z těchto oborů, seznámili se s památkami města a okolí a absolvovali tři vícedenní exkurze spojené s praktickou částí v příslušných oborech. Navštívenými lokalitami byla zřícenina hradu Helfenburk, obec Blanice a obec Kestřany.⁸⁷

3.3 Rok 1987–1990

Sezónu v roce 1987 zahájila výstava kreseb, grafiky a návrhů kostýmů Bořivoje Laudy. Tato výstava byla připravena k 65. narozeninám jihočeského umělce. Současně byla instalována výstava „Kamenictví na Strakonicku“ a „Archeologické výzkumy na Strakonicku v letech 1963 – 1986“. Počet členů historicko-vlastivědného kroužku stoupl na čtrnáct a členové BSP se dětem snažili nadále rozšiřovat znalosti z dějepisu a též je seznámit s prací v muzeu formou přednášek a soutěží. V zimních měsících a počátkem jara se děti připravovaly na rekonstrukci středověké bitvy. Za pomoci členů BSP si ušily dobové kostýmy a vyrobily si historické zbraně – halapartny, meče a štíty ze dřeva či tvrdého kartonu. Ty pak uplatnily při dobývání hradu Helfenburk. Tato dvoudenní akce byla spojena se stanováním, opékáním buřtů a další zábavou.⁸⁸ Děti se v listopadu podívaly do Jihočeského muzea v Českých Budějovicích.⁸⁹ Další akcí pro děti bylo rýžování zlata v Louňovicích.⁹⁰ To se setkalo s velkým ohlasem, proto členové BSP uspořádali pro děti z historicko-vlastivědného kroužku pionýrský tábor v obci Kestřany u řeky Otavy, jehož hlavní náplní bylo právě rýžování zlata na modelu keltského rýžovnického splavu (viz obrázek č. 16). Tento rok byl bohatý zvláště na přednáškovou činnost muzea pro nejmenší děti v mateřských školkách a školách.⁹¹

⁸⁷ Kultura a mládež, MSP 1985, 1985, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

⁸⁸ Za tyto informace děkuji Miroslavu Špeciánovi, který při rozhovoru toto téma rozvinul. Rozhovor Mileny Suché s panem Miroslavem Špeciánem dne 17. 01. 2020 ve Strakonici. Přepis rozhovoru uložený v osobním archivu autorky.

⁸⁹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1987.

⁹⁰ Rýžování zlata bylo jedním z fenoménů našeho kraje. Zlato se rýžovalo v druhotných náplavách řady vodních toků. Z hlediska jejich množství je ale nejdůležitější tok řeky Otavy a její přítoky.

⁹¹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1987.

Další událostí v Jelence strakonického hradu se stala výstava „Český portrét 19. století“ – obrazy ze sbírek Národní galerie v Praze. Na vernisáži vystoupilo České smyčcové trio. Nově uspořádaná expozice „Strakonicko 17. a 18. století“ podávala ucelený obraz minulosti kraje. Slavnostního zahájení se zúčastnili i hlavní představitelé města. Dle novinového článku, který vyšel v *Našich novinách*, je znalost historie muzea jedním ze základních předpokladů celkové znalosti historie národa a státu. Říjen 1987 se nesl v duchu VŘSR a strakoničtí k jejímu 70. výročí uvedli výstavu „Sovětský politický plakát“.⁹²

V roce 1988 byla uzavřena patronátní smlouva mezi členy BSP Muzea středního Pootaví a nově ZŠ Revoluční – třídou VI. D. Jako první akce pro děti bylo seznámení se členy BSP, kteří pro děti připravili přednášku k 40. výročí Února s promítáním diapozitivů „Proměny města Strakonice“. Děti na oplátku uspořádaly pro ženy při příležitosti MDŽ besídku, na které zahrály a zazpívaly.⁹³ Od února probíhala výstava „Proměny jihočeského kraje ve výtvarném umění“, členové BSP zajistili přednášky pro základní školy spojené se zajímavým promítáním diapozitivů „Proměny města Strakonice“ a zúčastnili se „Slavnostního večera k 118. výročí narození Vladimíra Iljiče Lenina“.⁹⁴

V tomto období se uskutečnily velmi zajímavé a poučné výlety pro děti z historicko-vlastivědného kroužku při muzeu – výlet na hrad Helfenburk, masopust v Řepici u Strakonice, vycházka na vltavíny ve Vrábči u Českých Budějovic, seznámení s velikonočními zvyky a vyrábění kraslic.⁹⁵

Hlavní sezóna v hradu začala výstavou „Lyra Pragensis“ týkající se grafiky či knižního tisku. Článek v *Našich novinách* informoval veřejnost o jubilejním 20. ročníku Strakonických Nokturen. K příjemnému zpestření kulturního života v okresním městě přispívaly koncerty již dvacátou sezónu. Se vzrůstající úrovní koncertů se v programech stále více objevovala jména předních českých umělců i souborů. Pro tento účel byla v roce 1984 pro veřejnost otevřena restaurovaná kapitulní síň strakonického hradu, prozatím muzeem využívána jako síň koncertní.⁹⁶

Zajímavou akcí členů BSP muzea byla soutěž zvaná „Hra o muzeum“ (viz obrázek č. 17). Uspořádána byla pro šest družstev ze středních škol a odborných učilišť okresu Strakonice. Družstva soutěžila v oboru historie, zpěv, recitace, určování muzejních předmětů, štafetový běh s obručí a kolíkem a vyběhnutí na věž Rumpál na čas (viz obrázek č. 18). Pod titulkem článku, který vyšel v *Našich novinách*, byla otištěna věta: „Vidět na vlastní oči Bílou paní je zajisté nevšední zážitek, a co potom, když je jich šest najednou“. Ředitel muzea Miroslav Špecián zahájil tuto akci a prvním úkolem bylo

⁹² Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1987.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Děti se seznámily s praktickou ukázkou vyrábění velikonočních kraslic.

⁹⁶ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1988.

krátké seznámení s historií hradu a pozvánka k prohlídce.⁹⁷ Při osobním setkání vzpomínal na tuto soutěž se slovy: „*Nechyběl humor a vtip, diváci se setkali dokonce s pantomimou*“.⁹⁸

Tato strakonická instituce zajistila dva tematické zájezdy pro studenty etnografie FF UK Praha a besedu o práci muzea a seznámení s regionem. V květnu 1988 pak zajistila třídní výlet pro dvanáct dětí z historicko-vlastivědného kroužku do Zálesí na Šumavě. Děti se zde zúčastnily opravy historické památky – pece na pálení vápna za obcí Zálesí. V návaznosti na kulturně výchovnou činnost byl zorganizován putovní pionýrský tábor „Po stopách Ladislava Stehlíka“ (viz obrázek č. 19 a 20), autora *Země zamyšlené*.⁹⁹ Jeho dílo je lyrickým průvodcem po jihozápadních Čechách, autor na svých cestách po kraji zaznamenal osudy lidí daného kraje, sesbíral pověsti a historická fakta. Jeho cestou se tedy vydaly i děti.

Obrazy a kresby pražského umělce tvořícího v jižních Čechách Stanislava Aschlera poskytly návštěvníkům krásnou podívanou. Umělec v tomto období působil jako správce Anežského areálu Národní galerie v Praze.¹⁰⁰

Červenec 1988 navázal na předchozí práci a zájem dětí a muzeum uspořádalo vernisáž výstav „Dítě a hračka“ a „Nejhezčí dětem“. Členové BSP v podzimním období připravili setkání pro kulturně výchovné pracovníky jihočeského kraje, které informovalo o kulturně-výchovné činnosti muzea ve Strakonících. Bylo doplněno diaseriálem, filmem a také besedou s účastníky. Následně pak byla otevřena veřejnosti síň družby pro sovětské vojáky v bývalé Beranově¹⁰¹ vile u Pracejovic. Všichni zaměstnanci byli nápomocni při instalování zajištění provozu síně družby při československé posádce na letišti.¹⁰²

Výstavní a muzejní sezóna v roce 1989 byla zahájena výstavou připravenou ke 45. narozeninám malíře pocházejícího ze Strakonice Rudolfa Riedlbaucha. Slavnostní vernisáž byla spojena s koncertem.¹⁰³

Město Strakonice si připomnělo 190. výročí narození slavného českého básníka a vědce Františka Ladislava Čelakovského (1799-1852). Pracovníci Muzea středního Pootaví připravili k tomuto výročí obsáhlou putovní výstavu, jež připomněla život a dílo

⁹⁷ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1988.

⁹⁸ Rozhovor Mileny Suché s panem Miroslavem Špeciánem dne 17. 01. 2020 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložený v osobním archivu autorky.

⁹⁹ Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1988.

¹⁰⁰ Stanislav Aschler, 1988, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

¹⁰¹ Rudolf Beran byl předsedou agrárníků. Hospodářská krize, nástup nacismu, druhá republika, Mnichov, okupace, to byl rámec, který vymezil jeho osud. V povědomí národa zůstal zapsaný jako zrádce. Během války byl členem odbojové organizace *Politické ústředí*. V květnu 1941 byl zatčen a v roce 1942 souzen pro velezradu.

¹⁰² Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, 1988.

¹⁰³ Rudolf Riedlbauch, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

obrozeneckého básníka především dětem a mládeži. Výstava byla postupně instalovaná přímo ve školách okresu.¹⁰⁴

Výstava „Lidový malovaný nábytek“ měla za úkol seznámit širokou veřejnost s jednou oblastí lidového výtvarného projevu v jihozápadních Čechách a současně vybavením interiéru venkovských domů v první polovině 19. století. Vystavené předměty byly zapůjčeny výhradně z muzeí jihozápadních Čech. Ve Strakonících byly poprvé prezentovány v uceleném souboru. Vystaven byl lidový malovaný nábytek - skříně, kolébky, truhly (viz obrázek č. 21), koutnice a postel. Malovaný nábytek patří k nejkrásnějším předmětům lidového interiéru. Má pozoruhodné krajové modifikace, zejména v dekoru. Jeho existence je vymezena téměř třemi sty léty nepřetržitého vývoje (17. – 19. století). Výtvarná kvalita a zvláštní charakter tohoto nábytku byl doceněn až v poslední době. Expozice dala návštěvníkům nahlédnout do stylu života prostého lidu uplynulých století a jako by je přenesla přímo do venkovské chalupy. Vše vypadalo, jako kdyby odtud lidé odešli teprve před nedávnem a zastavil se čas. Článek v *Našich novinách* uvádí: „*Kolik umu, dovednosti, citu, ale i vlastního já naši předkové dokázali vložit do běžného kusu nábytku*“. Podle zpráv byla výstava ze strany návštěvníků hodnocena velmi dobře.¹⁰⁵

Další akcí uspořádanou ve strakonickém muzeu byla výstava mladších představitelů tehdejšího soudobého umění – keramika Ivana Uhlíře a tapiserie Zuzany Vránové. Výstavu za dobu jejího trvání zhlédlo celkem 3 459 osob a byla velmi dobře přijata jak strakonickými občany, tak turisty projíždějícími městem.¹⁰⁶

V říjnu roku 1989 vystavoval svá díla malíř Jaroslav Pešek. Jeho tvorba je intimní, osobitá zpodobňující malíře a vypovídá o lásce k životu rodného kraje. Hlavním zdrojem pro jeho obrázky, obrazy, dekorativní a monumentální je životní prostředí rodného pošumavského kraje v okolí Volyně. Porozumět autorovu dílu předpokládá přirozenou vnímavost k životu okolo nás, k půvabům rázovité pošumavské vesnice, k mezilidským vztahům, které naplňují jeho i náš život.¹⁰⁷

Měsícem říjnem skončila muzejní sezóna v hradu. Kulturně výchovná činnost muzea však pokračovala dále. Přednášková činnost odborných pracovníků muzea do konce října představovala šedesát akcí.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Propagace, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

¹⁰⁵ Lidový malovaný nábytek, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

¹⁰⁶ Tapiserie, keramika, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

¹⁰⁷ Jaroslav Pešek, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

¹⁰⁸ Propagace, 1989, Archiv, Muzeum středního Pootaví.

4 Nabídka muzea dnes

Po více než třiceti letech od „sametové revoluce“ se nabídka muzea tolik neliší. S ohlédnutím o pár let zpět bych ráda upozornila na rok 2015, který byl dle nynější ředitelky PhDr. Ivany Říhové velmi významný, snad i klíčový. Protože stávající expozice přestaly odpovídat současným trendům a představám o tom, jakým způsobem prezentovat sbírkové předměty a předměty mající kulturní hodnotu, začalo se právě v tomto roce po vleklých diskusích pracovat na libretech pro nové expozice. Při tvorbě libret vycházelo muzeum z Koncepce rozvoje do roku 2000, jež byla schválena zastupitelstvem Jihočeského kraje. Nově vytvořené strakonické expozice by měly zdůraznit pro město důležité atributy:

- Dudácké a divadelní tradice v našem regionu
- Historie výroby motocyklů a zbraní ČR
- Historie textilní výroby

O rok dříve byla přijata edukační pracovnice, jež se prostřednictvím speciálních projektů a výukových dílniček pro nejmenší podílela na vyšší návštěvnosti. Díky těmto aktivitám muzeum navštívilo více než 2000 dětí.¹⁰⁹ Bylo připraveno několik tvořivých dílen a edukačních programů pro základní i mateřské školy. Jednotlivá témata se chystala právě s přihlédnutím na věk dětí tak, aby zvládly samostatně výrobu. První tvořivé dílny proběhly na jaře k velikonoční výstavě. Děti si ozdobily plastové vajíčko netradiční metodou s vyřezávanými motivy a byla pro ně nachystána i ukázka pletení pomlázky a malování vajíček voskem. Další edukační projekt byl připraven k výstavě z druhé světové války pod názvem „Kapitoly z války 1939-1945“. Tento program navštívilo 366 žáků 8. a 9. tříd základních škol. Na základě konzultace s pedagogy byl během roku vytvořen edukační program „Gotika hravě v hlavě“. Projekt určený pro žáky čtvrtých a sedmých tříd základních škol byl zaměřen na historii regionu. Pásmem prováděla dobově oblečená hradní paní se svojí služebnou.¹¹⁰

Hlavní sezónu v roce 2015 zahájilo muzeum výstavou, jež byla věnována 70. výročí konce druhé světové války. Dobové fotografie a portréty tehdejších představitelů politické scény návštěvníky přenesly do těžké doby minulosti. První část výstavy byla zaměřena na odbojovou činnost a osvobození ve Strakonících a druhá část se věnovala židovské tematice a příběhu transportu smrti v Katovicích.¹¹¹

Rok 2016 byl dle ředitelky Ivany Říhové pro muzeum ve Strakonících ve znamení dvou rozsáhlých dlouhodobých úkolů, a sice realizace nových expozic a záměr celkové stavební rekonstrukce hlavního hradního paláce.¹¹² Tento rok byl zásadní pro dudáckou sbírkotvornou činnost. Tyto sbírky se rozšířily po smrti známého dudáka Ondřeje

¹⁰⁹ Výroční zpráva za rok 2015, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 7-8.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 29-30.

¹¹¹ Tamtéž, s. 32.

¹¹² Výroční zpráva za rok 2016, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 7.

Hofmana. Jeho rodina totiž věnovala „dudáckou pozůstalost“ strakonickému muzeu. Sbírký se rozšířily o dudácké sošky, fotografie, literaturu, dudákův kroj. Velmi zajímavé jsou rukopisné dudácké zápisky, jež jsou zajímavým dobovým pramenem. Během Mezinárodního dudáckého festivalu se muzeu podařilo odkoupit i několikery dudy.¹¹³

Hlavní sezónu zahájilo muzeum výstavou „Řeka Otava vypráví“. Ta přiblížila návštěvníkům prostřednictvím panelů tok řeky Otavy, využití vodní síly a skryté bohatství. Mezi ně patřilo rýžování zlata, výskyt perlorodky říční a lososů. Vorařskou tradici představily modely vorů, železné háky, plátěné cedule, sekery, pily a dobové dokumenty. Expozice podala svědectví o mostech, mlýnech, povodních, regulaci, průmyslovém využití. Malebná zákoutí, jež řeka kdysi ve městě vytvářela, k divákům promluvila díky obrazům regionálních malířů a dobových fotografií. Skrze činnost rybářského svazu a místních vodáků byl představen vztah k řece Otavě z pohledu současnosti. Po dobu konání si mohli návštěvníci vyzkoušet luštění morseovky a vázání vodáckých uzlů. Exponáty na tuto výstavu zapůjčila okolní muzea a místní organizace, které mají k řece vztah – např. Prácheňské muzeum v Písku, Muzeum Šumavy Sušice, Římskokatolická farnost Strakonice, Český rybářský svaz místní organizace Strakonice a další.¹¹⁴

Výstava „Strakonické retro“ v roce 2017 byla věnována k 650. výročí získání městských práv pro naše město. Jejím cílem bylo představit oblasti kulturního, společenského, sportovního života. Za pět týdnů výstavu navštívilo 1439 návštěvníků a většina se divila, kolik zde bylo společenských aktivit, kolik zde vzniklo spolků pracujících tady dodnes a kolik významných osobností z různých oblastí života ve Strakonících vyrostlo.¹¹⁵ Výstava Střípky minulosti představila tři výrazné osobnosti, které se narodily v 19. století a letos by oslavili 160 a 130 let. Mezi tyto osobnosti patří také Rudolf Beran (zmínka v podkapitole 3.3), jenž se narodil v nedalekých Pracejovicích. Beranovy životní osudy byly velmi složité. V kontextu té doby, v níž žil a politicky se angažoval, není lehké hodnocení či jednoznačné odsouzení tohoto dlouholetého aktivního agrárního politika.¹¹⁶

Pro strakonické muzeum byl rok 2018 ve znamení zahájení stavební činnosti, která pokračuje dodnes. Pro muzeum to znamenalo předčasné ukončení turistické sezóny s následným vystěhováním expozičních prostor. Pracovníci muzea tedy na sebe museli obléct montérky a rukavice a sbírkové předměty přesunout do depozitáře v Komenského ulici ve Strakonících.¹¹⁷ V tomto roce uplynulo 100 let od konce války. Ta během krátkého období změnila životy mnoha lidem. Do vypuknutí 1. světové války byla totiž Evropa ekonomicky rozvinutým a kulturním světadílem s rostoucí populací, tato doba byla označována jako „belle époque“, krásné časy. Češi, přestože nebyli nakloněni

¹¹³ Výroční zpráva za rok 2016, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 22-24.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 37-38.

¹¹⁵ Výroční zpráva za rok 2017, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 53-54.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 55-56.

¹¹⁷ Výroční zpráva za rok 2018, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 7.

Rakousko-uherské monarchii, cítili a chápali svoji povinnost vůči zemi. Muži z jižních Čech a Strakonicka museli také odejít na frontu. Stoleté výročí připadlo na další významnou událost – vznik samostatného Československa. K těmto významným výročím muzeum uspořádalo výstavu, jež byla věnována hlavně místním lidem, vzpomínkám a památce na předky.¹¹⁸

¹¹⁸ Výroční zpráva za rok 2018, Muzeum středního Pootaví Strakonice, s. 22.

ZÁVĚR

„...od narození až do smrti žijeme ve světě lidí a věcí, který je do značné míry takový jaký je, díky tomu, co bylo vykonáno a předáno v předchozích lidských činnostech. Pokud tuto skutečnost ignorujeme, zacházíme s lidskou zkušeností jako s něčím, co probíhá výlučně uvnitř těla a myslí jedince. Nemusím ani zdůrazňovat, že zkušenost vzniká ve vakuu. Existují zdroje jejího vzniku mimo jedince.“¹¹⁹

John Dewey

Muzea se již dávno stala součástí naší kultury a klíčovou vzdělávací institucí, neboť jsou naším kulturním dědictvím a pamětí lidstva. Jejich muzejní sbírky jsou soubory předmětů, jež posilují naši paměť. Ta potřebuje uspořádaný výběr a právě muzea odrážejí smýšlení, postoje, názory a představy lidí, kteří je spravují.¹²⁰ Společným zájmem těchto institucí a škol je poznávání. Pro většinu lidí jsou muzea objekty, jež na nás dýchají historií a jsou prodchnuty věděním a řádem. Lze je však navštívit i za účelem odpočinku od běžného hektického života, od hluku ulic. Do muzea chodíme proto, abychom se vzdělávali, poznávali a učili se. Cílem je u dětí i dospělých navodit či změnit postoje, hodnoty a dovést je ke kritickému myšlení. Při muzejní práci nesmí chybět rozvaha nad ideou výstavy tak, aby dosáhla naplnění cíle.¹²¹

V České republice muzea mají téměř stoletou tradici. V mnoha městech i obcích se stávají součástí kultury a jsou zároveň aktivními činiteli kulturního a společenského života. Stejně jako dříve při přípravě „Národopisné výstavy československé“ v roce 1895, i dnes si stále více lidí uvědomuje význam muzeí pro poznání sama sebe, naší minulosti a jejího vztahu k současnému životu. Od padesátých let 20. století začal být kladen důraz na tradice nevolného lidu a v sedmdesátých a osmdesátých letech následně na dělnickou třídu.¹²² Expozice s takovým zaměřením vznikaly i ve strakonickém muzeu. Odborná činnost spočívala převážně ve sbírkotvorné a výzkumné práci, kulturně výchovná činnost pak umožňovala rozvoj jedince předáním informací týkajících se významu skutečností a ideálů dané doby. Bohatá přednášková činnost a výstavy tento cíl zcela určitě naplňovaly a nadále naplňují.

Cílem mé práce je seznámení s kulturně výchovnou činností Muzea středního Pootaví v osmdesátých letech 20. století. Snažila jsem se o zmapování prostředků muzejní pedagogiky a uplatnění edukačních programů v tehdejší nabídce muzea. Práce mne dovedla ke zjištění, že většina programů a výstav se v tomto desetiletí hodně opakovala. Práce muzejních pracovníků spočívala v práci s veřejností i ve spolupráci se školami. Velkou roli v přípravách expozic a výstav hrála družba se Sovětským svazem. Pracovníci muzea mysleli i na sovětské vojáky, jimž otevřeli síň družby v nedalekých Pracejovicích.

¹¹⁹ BRABCOVÁ, A. *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*, s. 66.

¹²⁰ Tamtéž, s. 40.

¹²¹ Tamtéž, s. 66.

¹²² Tamtéž, s. 132-134.

Kolektiv muzea každoročně připravoval hodnotnou muzejní a výstavní sezónu. Zaměstnanci se dále vzdělávali, zkvalitňovali svoji odbornost, proběhlo několik návštěv do okolních muzeí, kde si mezi sebou muzejníci vyměňovali informace, které využili ve své práci. Tato doba byla prostoupena ideologií komunismu a tzv. dobrovolná účast byla spíše povinná. Návštěvy muzea nabízely žákům škol únik z povinného vyučování a většina dětí k tomu tak přistupovala. Tehdejší kolektiv čítající asi sedm členů se snažil vytvořit takové programy, které žáky a studenty nadchly. Dle bývalého ředitele pana Miroslava Špeciána se jim tato skutečnost opravdu povedla a radost z dobře odvedené práce měli nejenom zaměstnanci, ale i studenti. Kromě stálých expozic ve strakonickém hradu se pro děti připravovalo mnoho putovních výstav, jež byly instalované v prostorách škol. Většinou byly tematicky zaměřené a vždy s cílem zaujmout a naučit.

Výstavy, které probíhaly v prostorách muzea, se týkaly převážně malířství či ideologie komunismu. Často opakující se akcí byly *Nokturna* přispívající ke zpestření kulturního života ve Strakonících. Koncerty připravované u příležitosti výstav byly od roku 1969 systematicky sestavované v ucelenou řadu.¹²³ Koncerty z děl mladých skladatelů se staly součástí každoročních cyklů spolu s dalšími večery věnovanými soudobé české hudbě. Tyto koncerty vždy byly příjemným zastavením ve shonu všedního dne. Největší zajímavost byla v jejich různorodosti. Ať byla jejich náplň hudební, literární nebo kombinovaná nebo byla důvodem k otevření výstavy, vždy byly bohaté na umělecké zážitky. Tradiční vánoční koncerty byly důležitým bodem v práci muzejních pracovníků. V roce 1987 vznikl ve Strakonících *Kruh přátel hudby*, na jehož založení se podílelo muzeum.

Zdůraznila bych především kulturně výchovnou činnost s dětmi a s mládeží. Členové BSP spolupracovali se základními školami, s nimiž měli uzavřenou patronátní smlouvu. Spolupráce fungovala na základě aktivit, které strakonická instituce pro děti připravila a také naopak, kdy děti udělaly radost zaměstnancům. V osmdesátých letech 20. století při muzeu fungovaly dva kroužky, a sice kroužek archeologický a historicko-vlastivědný. Jejich náplní bylo rozšiřovat znalosti z dějepisu a seznámit děti s prací v muzeu. Na tyto kroužky volně navázala příprava letních pionýrských táborů, vznikala tedy zcela nová forma práce s dětmi. I když stále zůstávala ideologická práce, právě tato činnost byla podle pana Špeciána příjemným zpestřením muzejní práce.

V každém roce, kterým jsem se zabývala, proběhlo několik koncertů, hudebně-literárních večerů, putovních výstav a velké množství přednášek. K této nabídce muzea patřily i stálé expozice. Např. v roce 1983 strakonické muzeum připravilo pro veřejnost šest koncertů, pět hudebně literárních večerů, pět výstav, z nichž se čtyři věnovaly malířství, čtyři putovní výstavy a jedenáct přednášek. Aktivita muzea se v tomto desetiletí neměnila, každoročně se pořádalo podobné množství akcí.

¹²³ 1988, 20 let Strakonických Nokturn, Muzeum středního Pootaví, Kronika muzea, 1988.

Ze současného pohledu lze říct, že Muzeum středního Pootaví je nezastupitelným zařízením ve Strakoniciích. Jeho akce se těší velké účasti návštěvníků. Důležitým článkem jsou bezesporu i aktivity týkající se vodního mlýna v Hoslovicích. Expozice, které volaly po změně, se jí po rekonstrukci muzea dočkají a taktéž nově otevřené expozice zdůrazní pro město důležité znaky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAM PRIMÁRNÍCH ZDROJŮ

Archivní materiály Muzea středního Pootaví 1983-1989.

Kronika muzea, Muzeum středního Pootaví, rok 1979-1989.

Rozhovor Mileny Suché s panem Miroslavem Špeciánem dne 17. 01. 2020 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložený v osobním archivu autorky.

Státní okresní archiv Strakonice, *Muzejní spolek Strakonice 1981-1951, Pamětní kniha 1932-1947*, kniha č. 1.

Státní okresní archiv Strakonice, *Muzejní spolek Strakonice 1981-1951*, Protokol ustavující valné schůze Muzejní společnosti v Strakonících dne 29. 6. 1894, kniha č. 3.

Státní okresní archiv Strakonice, *Muzejní spolek Strakonice 1981-1951*, Novinový výstřížek z časopisu Stráž na Šumavě s názvem „Musejní společnost ve Strakonících“, kniha č. 3.

Státní okresní archiv Strakonice, *Muzejní spolek Strakonice 1981-1951*, Stanovy Musejní společnosti, inv. č. 30, sig. 1, karton 1.

Státní okresní archiv Strakonice, *Věštník školský 1*, 1892.

Státní okresní archiv Strakonice, *Věštník školský 1*, 1893.

Státní okresní archiv Strakonice, *Věštník školský 1*, 1894.

Průvodcovský list, Majitelé strakonického hradu, Muzeum středního Pootaví, nedat.

Průvodcovský list, Vodní mlýn v Hoslovicích, Muzeum středního Pootaví, nedat.

SEZNAM SEKUNDÁRNÍCH ZDROJŮ

BRABCOVÁ, A. *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*. Náchod: Juko, 2003. ISBN 80-86213-28-5.

CVRČEK, J. Z. *Strakonice. Město-lidé-osudy*. 2. vyd. Strakonice: Městský národní výbor, 1989.

DOLEŽALOVÁ, J. *Po zaniklých hradech jižních Čech*. Praha: Regia, 2005. Tajemné stezky. ISBN 80-86367-51-7.

DYK, J. *Strakonice. Průvodce městem a okolím*. Strakonice: Odbor klubu československých turistů, 1924.

FRANC, D., SOBKOVÁ ZOUBKOVÁ, D., MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Brno: Computer Press, 2007, Edice aktivit a her. ISBN 978-80-251-1701-9.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ KRAJÍČKOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-207-9.

JIRSOVÁ, B. *Počátky muzea ve Strakonících 1894-1899*. České Budějovice, 2006. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta. Historický ústav. Vedoucí práce Z. Bezečný.

KUČEROVÁ, S. *Člověk - hodnoty - výchova: Kapitoly z filozofie výchovy*. Prešov: vl. n., 1996. ISBN 80-85668-34-3.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

ŽALMAN, J. *Kapesní průvodce po muzeu a muzejnictví: (fiktivní rozhovor Jiřího Žalmana s muzejní elévkou)*. Praha: Národní muzeum, 2016. ISBN 978-80-7036-504-5.

Strakonice: vlastivědný sborník. Strakonice: Město Strakonice, 2003. ISBN 80-239-1640-8.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Českobudějovický deník [online]. © Vltava Labe Media a.s.. 2005-2020 [cit. 2020-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://ceskobudejovicky.denik.cz/z-regionu/rozhovor-mlyn-to-je-moje-velka-srdecni-zalezitost-20161118.html>>.

Kudy z nudy [online]. ©2020 CzechTourism [cit. 2020-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/trocnov-socha-jana-zizky>>.

Muzeum středního Pootaví [online]. © 2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <<https://www.muzeum-st.cz>>.

Muzeum středního Pootaví [online]. © 2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <www.muzeum-st.cz/cs/muzeum/akce-vystavy/sezona-2019>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BSP – Brigáda socialistické práce

KSČ – Komunistická strana Československa

ODPM – Okresní dům dětí a mládeže

VŘSR – Velká říjnová revoluce

SSSR – Sovětský svaz

ČFVU – Český fond výtvarných umění

SNP – Slovenské národní povstání

SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek č. 1: Titulek Věštníku školského pro okresy Strakonický a Sušický, zdroj: Státní okresní archiv.

Obrázek č. 2: Socha Jana Žižky u Sudoměře, zdroj: *Kudy z nudy* [online]. ©2020 CzechTourism [cit. 2020-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/trocnov-socha-jana-zizky>>.

Obrázek č. 3: Zřícenina hradu Helfenburk, zdroj: *VYLETY-ZABAVA.CZ* [online]. © 2012-2019 VYLETY-ZABAVA.CZ [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <<https://www.vylety-zabava.cz/tipy-na-vylet/jizni-cechy/1892-zricenina-hradu-helfenburk-u-bavorova>>.

Obrázek č. 4: Strakonický hrad, zdroj: osobní archiv autorky.

Obrázek č. 5: Hradní věž Rumpál, zdroj: *Muzeum středního Pootaví* [online]. © 2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné na WWW: <<https://www.muzeum-st.cz>>.

Obrázek č. 6: Hoslovický mlýn, zdroj: *Středověký vodní mlýn-Hoslovice-jihočeskáobec* [online]. [cit.2020-02-15]. Dostupné na WWW: <www.hoslovice.cz/stredoveky-vodni-mlyn>.

Obrázek č. 7: Název písemnosti – Kronika muzea, zdroj: osobní archiv autorky.

Obrázek č. 8: Pozvánka do muzea, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 9: Příloha pozvánky, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 10: Novinový článek vytištěný v *Jihočeské pravdě*, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 11: Novinový článek, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 12: Pozvánka na výstavu „Loutky“, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 13: Družební třída ZŠ Dukelská na návštěvě v muzeu – 8. březen 1985, zdroj: Kronika muzea.

Obrázek č. 14: Znak družebního města Mozyr, zdroj: Kronika muzea.

Obrázek č. 15: Mapa okolí Sudoměře, zdroj: Kronika muzea.

Obrázek č. 16: Rýžování zlata na řece Otavě na keltském splavu, zdroj: Kronika muzea.

Obrázek č. 17: Boj o muzeum, zdroj: Kronika muzea.

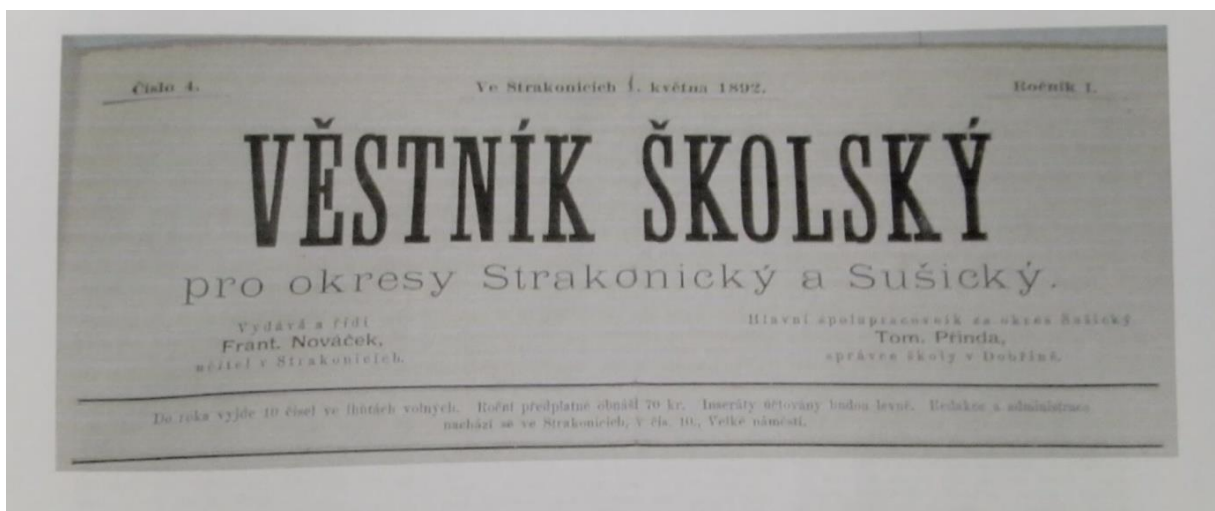
Obrázek č. 18: Bodování ve hře o muzeum, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 19: Pionýrský tábor „Po stopách Ladislava Stehlíka“, zdroj: Kronika muzea.

Obrázek č. 20: Putovní tábor, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

Obrázek č. 21: Lidový malovaný nábytek, zdroj: Archivní materiály Muzea středního Pootaví.

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek č. 1: Titulek Věstníku školského pro okresy Strakonický a Sušický.

Obrázek č. 2: Socha Jana Žižky u Sudoměře.

Obrázek č. 3: Zřícenina hradu Helfenburk.

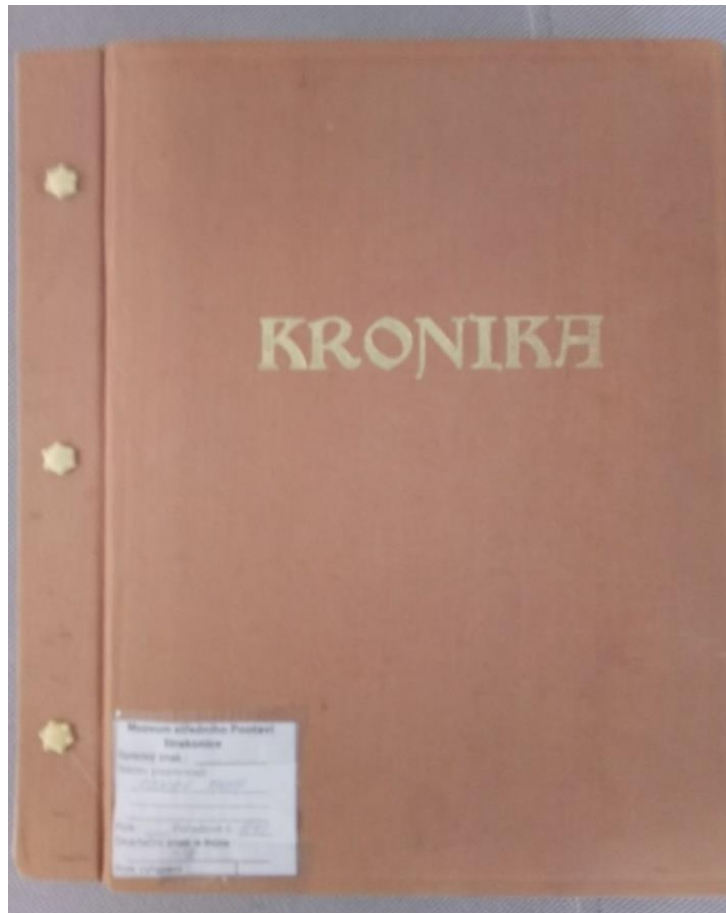
Obrázek č. 4: Strakonický hrad.

Obrázek č. 5: Hradní věž Rumpál.

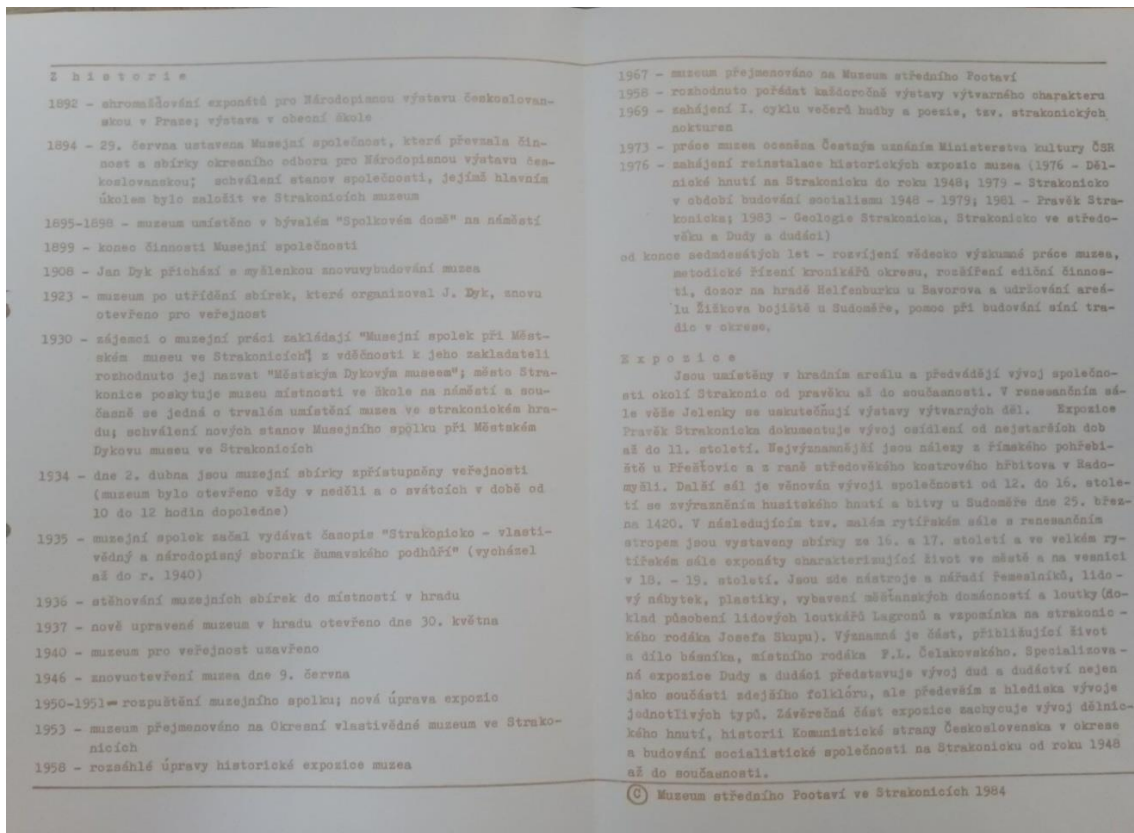
Obrázek č. 6: Hoslovický mlýn.

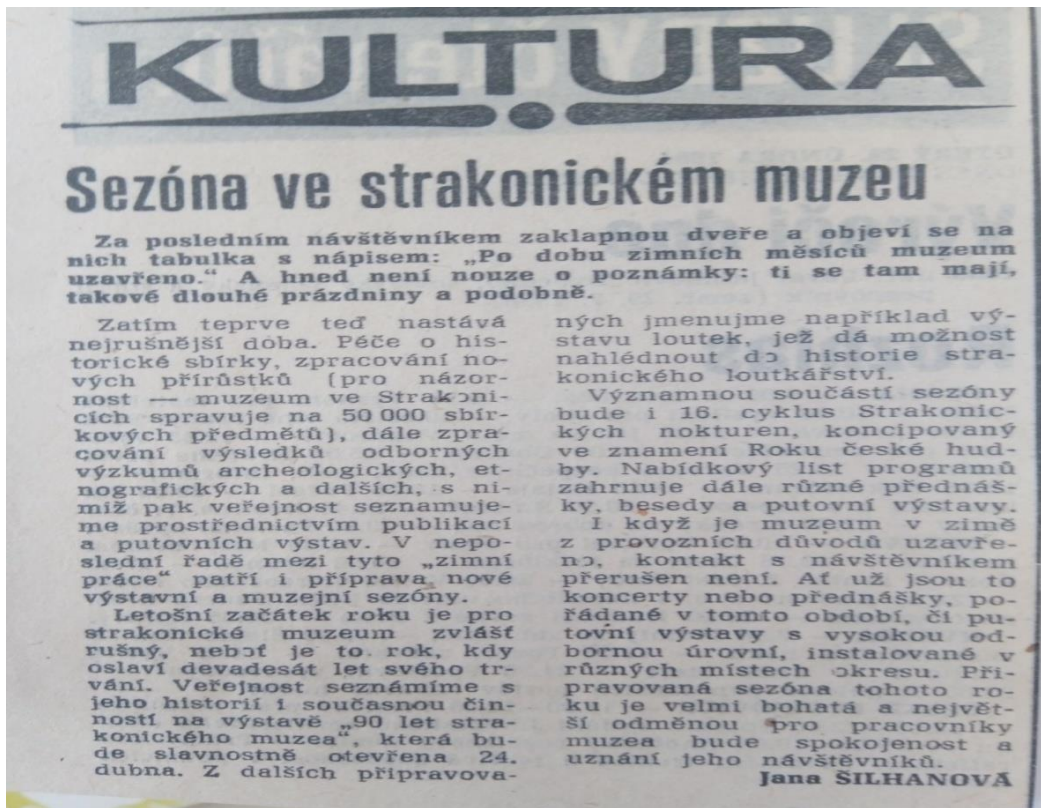
Obrázek č. 7: Název písemnosti – Kronika muzea.

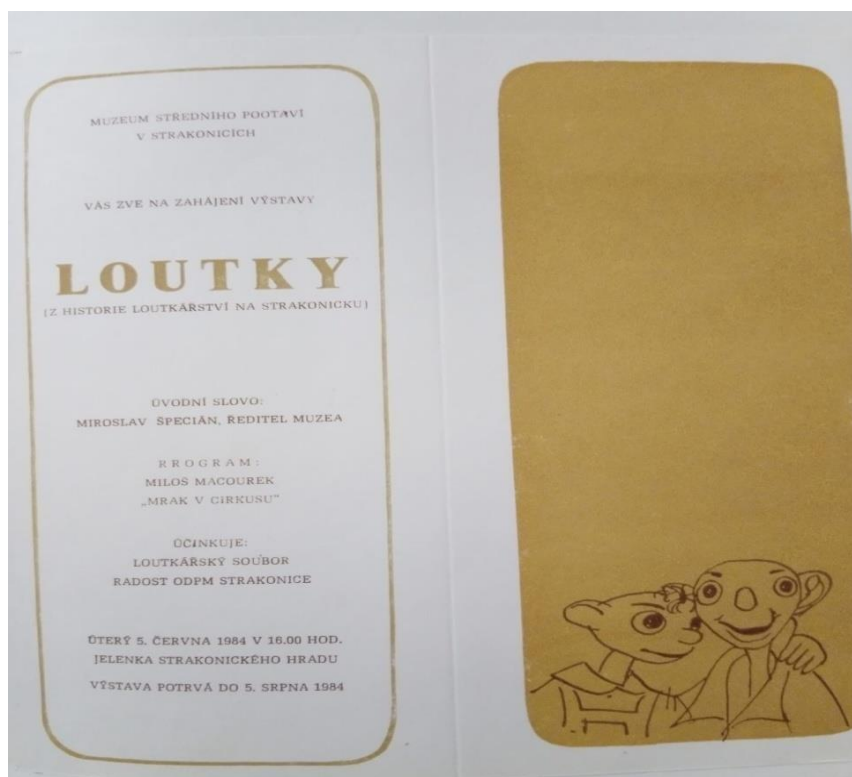
Obrázek č. 8: Pozvánka do muzea.

Obrázek č. 9: Příloha pozvánky.

Obrázek č. 10: Novinový článek vtištěný v Jihočeské pravdě.

Obrázek č. 11: Pozvánka na výstavu „Loutky“.

Obrázek č. 12: Novinový článek.

Obrázek č. 13: Družební třída ZŠ Dukelská na návštěvě v muzeu – 8. březen 1985.

Obrázek č. 14: Znak družebního města Mozyr.

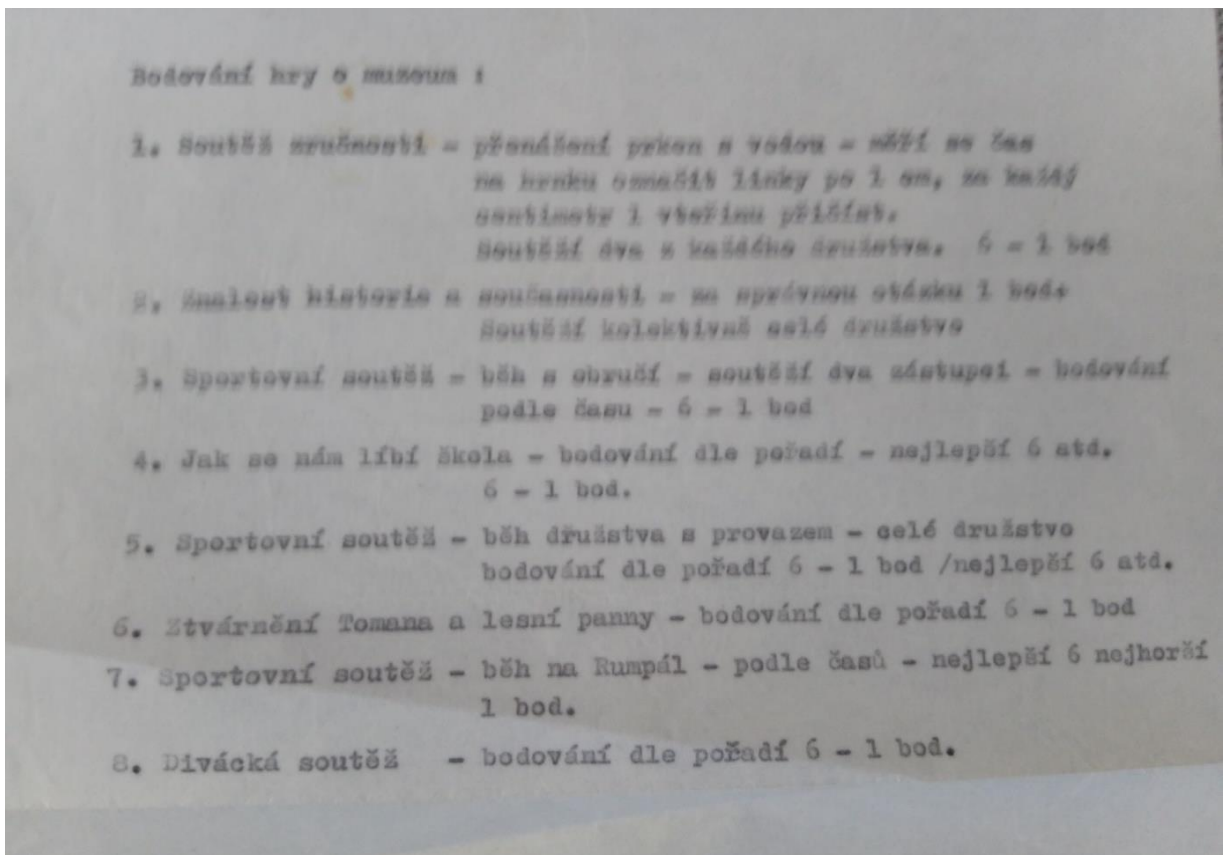
Obrázek č. 15: Mapa okolí Sudoměře.

Obrázek č. 16: Rýžování zlata na řece Otavě na keltském splavu.

Obrázek č. 17: Boj o muzeum.

Obrázek č. 18: Bodování ve hře o muzeum.

Obrázek č. 19: Pionýrský tábor „Po stopách Ladislava Stehlíka“.

Dr. Štěpán Zedivský Hledík

Putovní tábor

Přinést věci do muzea 30.06 14 - 16 hod. nebo 01.07. 8 - 9 hodin

01.07. - sraz na nádraží ČSD v 9,45 , odjezd v 10,10, příjezd do
Bělčic v 11,53. Asi 13,00 odchod na Závěšín, Hutě a Kocelovice.
Ubytování ve škole v Kocelovicích.

02.07. - 8,00 snídaně
9,00 odchod směr Zahorčice, Lnáře,
12,00 oběd Lnáře
13,00 odchod po naučné stezce do Tchořovic

03.07. - 8,00 snídaně
9,00 odchod na Vrbno, Pole a Kadov
Ubytování v pionýr.táboře

mlčí
04.07. - 8,00 snídaně
9,00 prohlídka okolí,
11,00 odchod do Zábocí
13,00 oběd Zábocí, ubytování

*Katka a stáry Kocelovice
Katka*

05.07. - 8,00 snídaně
9,00 odchod směr Bratronice, Sedlice
18,00 večeře, ubytování

06.07. - 8,00 snídaně
9,00 odchod směr Škvocetice, Buzice do Blatná
18,00 večeře, ubytování JZD

07.07. - 8,00 snídaně
9,00 návštěva JZD
13,00 oběd v Blatná, odchod směr Chobot, Myštice, ubytování

08.07. - 8,00 snídaně
13,00 oběd v JZD Myštice
14,00 odchod směr Bělčice
18,00 ubytování v JZD Bělčice

09.07. v 8,00 snídaně
12,00 oběd

10.07. 8,00 snídaně
11,45 odjezd z Bělčic, návrat do Strakonice v 12,59 hod.

Obrázek č. 20: Putovní tábor.

Obrázek č. 19: Lidový malovaný nábytek

ABSTRAKT

SUCHÁ, M. *Kulturně výchovná činnost Muzea středního Pootaví ve Strakonících v 80. letech 20. století*. České Budějovice 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Klíčová slova: muzeum / kulturně výchovná činnost / výstava / edukační programy

Práce se zabývá kulturně výchovnou činností Muzea středního Pootaví ve Strakonících, představuje zajímavou historii strakonického muzea, jeho počátek vzniku a otevření muzea. Zároveň informuje o době, kdy se muzejní společnost rozpadla, až po budování muzea nového a představuje prostředky muzejní pedagogiky. Cílem této práce je zhodnocení a zmapování kulturně výchovné činnosti v osmdesátých letech 20. století, představení tehdejších výstav a expozic. Je zde nastíněno, jakým způsobem se muzeum prezentovalo veřejnosti. Práce dále představuje současné edukační programy, které jsou zmíněny v závěru práce.

ABSTRACT

Culturally educational activities of Museum of Central Otava Region in Strakonice in the 1980s.

Key words: museum / cultural and educational activities / exhibition / educative programmes and projects

The thesis deals with cultural and educational activities performed by Museum of Central Otava Region of Strakonice and it presents the history of the museum of Strakonice, the foundation as well as the ceremonial opening up of the museum. At the same time it provides the information on the era of the termination of the museum society followed by constructing a newly formed museum and presents the pedagogical tools of the museum. The aim of the thesis is to evaluate, monitor and conduct the survey on the cultural and educational activities in the eighties of the 20th century and to introduce the exhibitions and expositions held in those times. The thesis reveals the way how the museum was presented to the public. The thesis as well presents the current educative programmes and projects that are mentioned at the last part of the thesis.